

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ КОМІКСІВ В
ХУДОЖНЬОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ЗДО.

САНІ ВІОЛЕТТА СТЕФАНІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Коприва Аттіла Тиберійович,
канд. мистецтвознавство, доцент

Консультант:

Кулін Агнеш Золтанівна,
ст. викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота
ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ КОМІКСІВ В
ХУДОЖНЬОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ЗДО.

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Сані Віолетта Стефанівна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник:

Коприва Аттіла Тиберійович

канд. мистецтвознавство, доцент

Консультант:

Кулін Агнеш Золтанівна

ст. викладач

Рецензент:

Біда Олена Анатоліївна

доктор пед. наук, професор

Гогола Золтан Стефанович

викладач

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

**A KÉPREGÉNYEK – KÉPES TÖRTÉNETSZÁLAK GYAKORLATI
ALKALMAZÁSA AZ ÓVODAPEDAGÓGIAI VIZUÁLIS NEVELÉSBEN**

Szakedolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: **Szanyi Violetta**

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: **Kopriva Attila,**

a művészettudományok kandidátusa, docens

Konzulens tanár: **Kulin Ágnes,**

adjunktus

Recenzens: **Bida Olona,**

a pedagógia tudományok doktora, professzor

Gogola Zoltán,

adjunktus

Зміст

ВСТУП.....	6
I. Що таке комікс?	7
II. Історія виникнення коміксів.....	9
II.1. Роль карикатури та її місце у світі коміксів.....	16
II.2. Погляд на схід: Манга	17
II.3. Угорські комікси	20
II.4. Презентація відомих коміксів та їх авторів	23
III. Історії героїв у літературі та супергерої в коміксах.....	25
III.1. Гендерна битва у світі супергероїв	27
III.2. Битва велася.....	29
IV. Імперії коміксів. Боротьба «DC Comics» та «Marvel» у світлі герочного епосу.....	32
V. Презентація практичної частини	37
V.1. Технічні основи створення коміксів	39
V.2. Використання коміксів для наочних навчальних цілей	42
V.3. Робота над проектом – Професійний план	46
РЕЗЮМЕ.....	63
VI. Список літератури	64
VI.1. Список зображень.....	67
VI.2. Список посилань	69
VI.3. Додаток.....	72

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	6
I. Mi is a képregény?	7
II. A képregény története	9
II.1. A karikatúra jelentése és helye a képregények világában.....	16
II.2. Keletre kietekintő: A manga	17
II.3. A Magyar képregény.....	20
II.4. Híres képregények és készítőik bemutatása.....	23
III. Hőstörténetek az irodalomban és szuperhősök a képregényekben	25
III.1. Nemek harca a szuperhősök világában.....	27
III.2. A megvívott harc.....	29
IV. Nagy képregény hatalmak. A DC Comics és a Marvel harca a hőstörténetek fényében.....	32
V. Gyakorlati rész bemutatása.....	37
V.1. A képregények készítésének technikai alapjai.....	39
V.2. A képregények vizuális nevelési célzatú használata	42
V.3. Projektmunka- Foglalkozásterv.....	46
ÖSSZEFOGLALÁS.....	61
VI. Irodalomjegyzék	64
VI.1. Ábrajegyek	67
VI.2. Hivatkozáslista.....	69
VI.3. Melléklet	72

BEVEZETÉS

Fiatalon, nyolc évesen ismerkedtem meg a képregények világával. Az első „Comics” képregényt 2005-ben vette édesapám, gondolván, hogy a színes képek majd biztosan megfognak és szívesebben olvasgatjuk őket. Az édesapám által vásárolt lapokat bátyámmal együtt lapozgattuk, és rögtön felkeltette érdeklődésünket. Jól gondolta édesapánk, hiszen az első képregény elolvasása után azonnal vártuk a folytatást és a további részeket. Ettől fogva mikor beléptünk egy könyvesboltba, már tudtuk merre mennyünk, és mit keressünk. Természetesen megvettük a következő számot is. Egyre jobban megszerettük a képregényeket, elkezdtünk bővebben érdeklődni irántuk, és saját képregényt rajzoltunk, általunk elképzelt karakterekkel és történetekkel elgondolásunk, és fantáziánk szerint.

Szakedolgozatom első részében a képregényekkel foglalkozom, bemutatom a képregények gyökereit, honnan is erednek, valamint több ország évszázadokat felölelő képes történeteit ismerhetjük meg a dolgozatom első részéből. Már harmadik éve foglalkozom a témával és idén sok érdekességgel bővítettem a szakedolgozatom.

Évezredekre visszanyúló történeteket vizsgáltam meg egészen napjainkig, visszatérek az ókori görög mitológiához, Ilias és Odüsseia hőstörténeteikhez, amelyek éveken keresztül fennmaradnak és még a 21 század alkotóit is inspirálják a képregények készítésekor.

A képregények olvasását ugyanúgy meg kell tanulni, mint a könyvekét. Ez a fajta ifjúsági irodalom sikeresen ötvözi a képek és történetvezetés kapcsolatát, aminek saját nyelve jött létre. A képregények világában ismert fantasztikus történetek és képi világ nem is csoda, hogy olyan nagy olvasó- és fanatikus rajongó tábor épített maga köré. A képregény jelenleg reneszánszát éli, hiszen minden évben egyre több jelenik meg belőlük, valamint a klasszikusnak számító történetek pedig óriási sikereket érnek el filmváltozataikkal. Nem is csoda, hogy a képregényeket övező figyelem és siker befektetőt vonzott magával és mára iparágga formálta a sokak által gyermeki szeretettel imádtott képregényeket.

Vita folyik a jelen korban is azzal kapcsolatban, hogy inkább pozitív hatással, vagy negatív hatással vannak a képregények a fiatal olvasók fejlődésére. Szakedolgozatomban inkább azzal foglalkozom, hogy ez a sokszor butának és szemétnak titulált irodalom, milyen gazdag történelmi háttérrel rendelkezik, milyen művészi értékeket képvisel és milyen formában hasznosítható egy pedagógus számára.

I. Mi is a képregény?

A képregény az irodalom és a képzőművészet egyedülálló ötvözete, amit gyakran a kilencedik művészetnek neveznek, egymás után következő képek sorozata, amelyek egy történetet mesélnek el. A képeket általában szöveg (narratíva vagy párbeszéd) egészíti ki, és általában úgynevezett szöveg-buborékokban helyezkedik el. Eredetileg csak egyszerű, szórakoztató történeteket díszítettek képsorozatokkal, mára széles körben népszerű műfajjá fejlődött és számos alműfajra tagozódott.¹

Évszázadokra nyúlnak vissza a gyökerei: a kora középkori kódexig, a falfestményekig és a barlangrajzokig. A mai korban ismerté vált formája az Egyesült Államokban alakult ki a 19. század végén. A popkultúra egyik meghatározó része.

A képregény a huszadik században virágzó, napjainkban is népszerű műfaj. A képregény kezdeteiről azóta beszélünk, mióta egy történetet képek segítségével adnak át. A szálak a tizenhetedik században futnak össze, a sokszorosított grafikák elterjedésének idején. Francis Barlow és William Hogarth satirikus² metszetsorozataiban (Egy pokoli pápista összeesküvés igaz története, Egy kéjű utazása, Egy kéjenc utazása) 6-8-12 egyforma képmezővel mesélnek el egy képek alatt narrált történetet. A képregényhez tartozó szöveg-buborékok a kereten belüli beszéd közvetítői, melyek akár teljes egészében feleslegessé tehetik a külső történet elbeszélését. Középkori kódexekben előforduló megoldás az alakok szájától induló írásszalag, amely beszédet jelez. A XVIII. Században alkotó angol Thomas Rowlandson és James Gillray már a maihoz hasonló szöveg-buborékot alkalmaz. Az első képregényalbum (graphic novel) a XIX. századi svájci Rodolphe Töpffer nevéhez kötődik. E század végén Európában elindultak az élclapok. Mai formájában képregény először XIX. századi élclapokban, a XX. század elejétől amerikai napilapok vasárnapi mellékletében, majd önálló képregényújságban jelent meg. A harmincas évektől jelentek meg már olyan, a popkultúrába tartozó képregény klasszikusok, mint a Mickey Mouse, a Popeye, vagy a Superman.³

Magyar elnevezésük a Képes Regények sorozathoz kötődik és 1938-ban bukkant fel ezen füzetek kapcsán a képregény elnevezés. A zsebkönyvsorozat részeit amerikai krimi és akció képregények gondosan átszerkesztett változatai képezték. Kitorölték a szöveg-buborékokat, kiegészítették a narrátori szöveget, megválták és átszerkesztették a

¹ *Dunai Tamás*: Képregény: kép és regény? [1. oldal]

² Satirikus – gyúnyos (latin eredetű szó)

³ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig

képanyagot, míg nem egy illusztrált regény lett az eredmény. Lévén hogy így már nem sok közülük volt a képregényhez ez nem tekinthető a "képregény" szó közvetlen eredetének. Eme szóösszevonás leghamarabb 1948-ra issza be magát a köztudatba és mindmáig ugyanazt a jelentést hordozza. Annak révén, hogy az adaptációs képregények 1955-től egyeduralkodói státuszba kerülnek, Magyarországon helytelen lenne feltételezni, hogy a képregény kifejezés egy regény adaptációjára utal. Jankó János nevéhez fűződnek a legelső magyar képregény rajzok, az 1860-as évektől egészen haláláig folyamatosan az ő rajzai díszítették a magyar élclapokat.⁴

Az angolban a képregényt rendszerint comics-nak nevezik. Az egyszerű humor áll a középkorú amerikai imázs-történetek középpontjában. Két fajtáját ismerjük az amerikai képregénynek. Az egyiket úgynevezett képsorként, jellemzően három-öt képből álló, csattanóval végződő történettel: ez a comic strip (vicces csík), mely újságcímekben, vagy általában vasárnapi mellékletekben jelenik meg. Magyar megfelelőjeként a képsor elnevezés az, amit legtöbbször használunk. A másik fajta képregény a comic book (képregény könyv), önálló, rendszerint húsz-harminc oldalas terjedelmű füzetben megjelenő történet.⁵

Az európai képregény eredetileg heti vagy havi magazinokban jelent meg, több szereplő történetével egyszerre több oldalon. Az 1950-es évek óta az album formátuma egyre népszerűbb: a könyvek többnyire egyetlen szereplő, általában negyven vagy hatvan oldal kalandjait mutatják be. Azon országokban ahol a legnagyobb „képregénytermelés” a legtöbb név kifejezetten az ország képregényeire utal. A francia képregény neve bande dessinée (rajzolt csík), a hollandé stripverhaal (csíktörténet), az olaszé fumetti (füstöcske, ez a szóbuborékokra utal), a spanyolé tebeo vagy historieta (történetecske).⁶

A képregény harmadik speciális típusa a Manga (japánul magna: személyes képek). A Manga és animéről szóló szakmai írások Magyarországon, elsősorban a pszichológia és szociológia területéről kerültek ki. Nyugat-Európában a 80-as évek közepétől egymás után kerülnek ki a helyi szerzők keze alól a fontos összefoglaló művek, hogy aztán klasszikussá váljanak, beszélhetünk itt elmélyült történeti munkáról Frederik L. Schodt Manga! Manga! című kötete, vagy épp érzékeny, intelligens módon értékítéleteket közvetítő képregény/filmkalauzokról Helen McCarthy kikerülhetetlen anime-guideja.⁷

⁴ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig

⁵ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig

⁶ Múlt-kor: Történelmi magazin – Egy csúnyácska, foghíjas, kopasz kisfiúval kezdődött a képregények története.

⁷ Jerome Schmidt-Hervé Martin Delpierre: Manga

II. A képregény története

Hol keletkeztek a képregények, milyen régről erednek, és az eltérő vélemények a szavak meghatározásán alapulnak, amelyet érdemes megvitatni. Van, aki a kiegészítő képeket és szövegeket tekinti elsődleges kritériumnak, míg mások a képek sorrendjét és a történelem leírására való képességet.⁸

Az efféle művészeti alkotások eredete 30 000 évvel korábbra nyúlik vissza. A legnagyobb hírnek a barlangfestmények örvendenek; napjainkban mintegy 200 őskori falfestménnyel ellátott barlangot tartanak számon. Közülük a franciaországi Lascaux-barlang, valamint a spanyolországi Altamire-barlang nevezhető a legnépszerűbbnek.

1. ábra. Bőlény ábrázolása a Lascaux-barlang falán

Magyarországon a Szeleta-barlangban található

barlangfestmény. A barlangrajzok alapvető jellemzője, hogy az állati alakokat – többnyire bőlényeket, vadlovakat, szarvasokat - a legjellemzőbb nézetből, oldalirányból ábrázolták, és mozdulat közben. Nem nyújtanak pontos részletekbe menő betekintést csupán feltárják a lényeket egy leegyszerűsített formában. Híján vannak a tudatos kompozíciónak valamint a szerkesztésnek. A színvilágot vörös, sárga, fekete színeket alkották; a porrá zúzott anyagokat vízzel, zsírral, vérral elkeverve vitték fel a falra.⁹

2. ábra. Halottak Könyve, Ozirisz

A képregények az egyiptomi sírkamrák halotti könyvei. Egyiptomban az élet mindennapi eseményeit örökítették meg, de általánosított, elvont formákkal. Az alakok mérete az életében betöltött rangjától függően változik. Ezek a festmények sírokban és koporsókban jelennek meg. Jellemzőjük, hogy szigorú szabályok szerint rajzolták a karaktereket:

⁸ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig

⁹Bergendi Rita: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig, [1. oldal]

nincs egységes nézőpont, több nézőpontból (oldal-, előlnézet) ábrázolták ezeket (legnagyobb felület törvénye). A síkszerű ábrázolás, szalagszerű kompozíció, az egymás feletti elrendezést tiszta élénk színekkel emelték ki még jobban.¹⁰

Ha megnézzük az olyan ókori birodalmak freskóit és domborműveit, mint Egyiptom, Hylas és Róma, akkor már közelebb állnak a képregényekhez, mert képsorokon keresztül osztanak meg egy történetet.

Ismert példa Traianus római császár oszlopa, ami a dáciai hadjáratnak állít emléket. Viszont eme oszlop domborművei még csak illusztrálnak egy történetet, mely ismeretlen volt az otthon maradottak számára: nem érthették volna meg az eseményeket csupán az ábrázolás alapján.¹¹

3. ábra. Traianus oszlopa

A mezopotámiai faldíszítés részét freskók, mozaikok, domborművek képezték. Lehet, hogy a festmény fontos része, de csak néhány felfedezés maradt fenn. A palota díszítésére szolgálnak, témájuk összehasonlítható a domborművekével. A festés mellett a mozaikok nagyon népszerűek, a falakat színes mázas csempék borítják. Pl.: az Istar-

kaputól Nagy Zigguratig az út végigjárja Babilont.

A fehér, piros és sárga nyitott szájú oroszlánfigurák és más állatok több mint két méter magasak. A

festményeken az alakok ábrázolása hasonlít az egyiptomi ábrázolásokhoz, itt is a nagy felületek törvénye a döntő. A korból fennmaradt utolsó

festett képeken már az egész testet oldalról ábrázolják, de a szemet és arcot még előlnézetből.¹²

Számos alkotás odaveszett az idők folyamán, sokat a házak falára festettek. Habár Pompeji városa elpusztult a Vezúv miatt, éppen emiatt maradtak meg a legépebben a falfestmények. Sokszor látható mozaikdíszítés az épületeken. A mozaikművészet alkalmazott díszítő részeket (ornamentika), amik

4. ábra. Istar-kapu

¹⁰Bergendi Rita: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig, [20. oldal]

¹¹Bodor András: Traianus emlékoszlopa

¹²Lacza Tihamér: Az ókor emlékezete – A sziklarajzoktól az ábécéig

kedvelt elemek voltak a mitológiai hősök ábrázolásánál. Nem volt ritka hogy nem létező szobákat festettek fel a lakóház szobáinak falaira. A térbeliség látszatát takarással, halványabb színekkel, árnyékok jelölésével érték el.¹³

A középkori India, Tibet és Kínai templomokban kiakasztott képek és folklórkönyvek szinte szavak nélküli emberek kezében voltak, ehelyett képekkel ismert vallási történeteket idéztek elő, hogy az írástudatlanok hozzáférhessenek ezekhez a történetekhez. A fotókiállításokat dalok és versek kísérik, amelyek elárulják a szentek vagy hősök tetteit, és ugyanolyan jól fogadják őket a kortárs európai piacon.¹⁴

A Bayeux-kárpit a 11. század végén készült, és a William és Hastings-i csata 1066-os angliai partraszállását ábrázolja. Ez a képregényekben a leggyakrabban említett példa. Több mint 600 képen latin címeket szönek, hogy jobban megértsék a cselekményt.

5. ábra. Bayeux-i kárpit

A középkori kéziratokban szalagszerű felirattal ellátott képeket találunk, amelyek az egyes szereplők szájához vezetnek, ezek a szóbuborékok elődei.¹⁵

A legenda a tökéletes hieroglifa-írás feltalálását Thot istennek tulajdonítja. Ez a történelmi igazság népszerű formába öntése. Mert tényleg egy ember-isten, egy Thot (pontosabban Tehuti) nevű adeptus (beavatott) volt az, aki megajándékozta a Nílus partjain letelepedett, atlantiszi eredetű kolóniát. Thot volt a szerzője a Halottak Könyvének.

XVII – XVIII. század

Ahogy elterjedt a könyvnyomtatás az utat nyitott a grafikák és a karikatúrák reprodukciójának és terjesztésének elsőként az Egyesült Királyságban.

Az 1682-es időben készült Egy pokoli pápista összeesküvése igazi elbeszélése elképesztő komikus vonásokat mutat. William Hogarth 1732-ben Egy kéjnő utazása és az

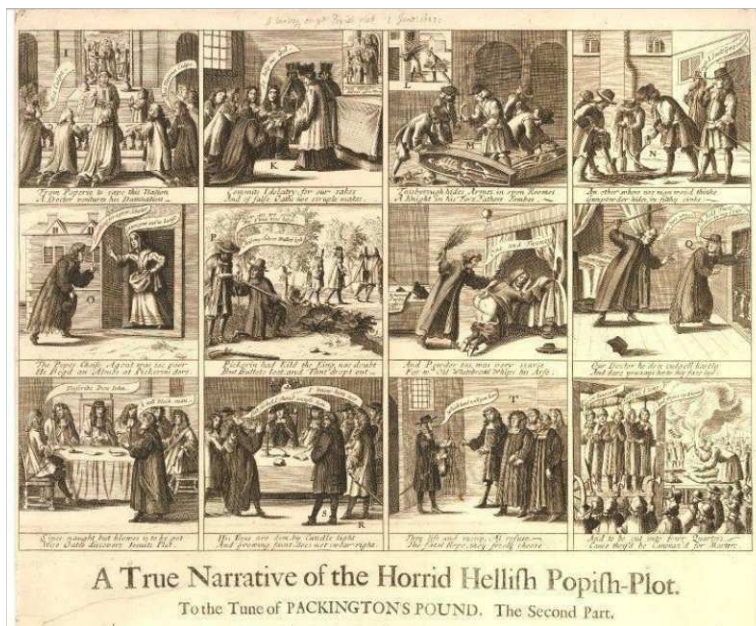
¹³ Bergendi Rita: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig [29. old.]

¹⁴ Bergendi Rita: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig [29. old.]

¹⁵ Nyolcezer - Traianus oszlopától Amerikai Kapitányig. 2019. Május 17.

1735-ös Egy kéjenc utazása sorozatokban természetesen vannak hasonlóságok, bár ezek a képregények inkább karikatúrákból állnak.¹⁶

A korcsoport további művészei közé tartozik Thomas Rowlandson, James Gilley, Jan van der Gucht és George Cruikshank. Rowlandson és Gillray feltalálta a beszéd-buborékok jelenlegi formáját. Rowlandson 1782-es munkája, amely a mindennapi politikát gúnyolja, a képsorozat korai előképe. Munkája elősegíti a képek narratív stílusát.¹⁷

6. ábra. Egy pokoli pápista összeesküvés igaz története (1682)

Arany János énekes története. Ebben a véres szerelmi drámában festés útján mutatják be a történetet, miközben hangosan elénekelnek egy költői beszédet, és hosszú varázspálcával ütik meg az illusztráció jelenetét.¹⁸

XIX. század

Rodolphe Töpffer a svájci karikaturista kulcsszereplő a képregény történetében. Egész Európában és Amerikában megjelentek a művei, ami lehetőséget nyitott a hasonló munkák előtt. Első rajzregényét, a *Les Amours de Monsieur Vieux-Bois* 1827-ben írta, a közönség elé azonban 1833-ban lépett a "*Historie de M. Jabot*"-tal, másfél évtizeden belül ezt még hat könyv követte. Töpffer hosszabb lélegzetvételű munkáival feltalálta a képregényalbumot. Műveivel karikatúrát állít a társadalmi szokásoknak, a politikának, tudósoknak. A rajzokból egyértelműen kivehető, hogy nagyobb hangsúlyt kaptak, mint a

¹⁶ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig

¹⁷ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig

¹⁸ *Kiss Ferenc: A képregény születése és halála Magyarországon*

szöveg, mely inkább csak kiegészíti, összekapcsolja a képeket. Ernst Gombrich megállapítása szerint Töpffer új művészete engedte, hogy a hézagokat a közönség töltsse ki saját képzeletével.¹⁹

7. ábra. A svájci Rodolphe Töpffer 1830 környékén megjelent szkeccs-sorozatai

Töpffer maga írta "Essai de physiognomie" (1845) című esszéjében: „Mert attól eltekintve, hogy sokkal több ember tud látni, mint olvasni, a képirodalom különösen a gyerekekhez, a tömegekhez szól, a publikumnak ahhoz a részéhez, amelyet nagyon könnyű megrontani, és amelyet bizony kívánatos lenne fölemelni. A képirodalom kettős előnyével, – sokkal tömörebb és viszonylag sokkal világosabb, ha különben azonosak a feltételek – ki kell, hogy szorítsa az írásos irodalmat, minthogy sokkal életszerűbben, nagyobb számú gondolkodó lényhez fordul. Aki a képirodalom közvetlen módszerét használja, minden versenyben fölényben van azokkal szemben, akik fejezetekben beszélnek.”²⁰

1832-ben indították Párizsban a Charivari című napilap, Honoré Daumier nyomtatásával, később más országok címlapmodelljeként használták. A Punch magazin 1841-ben Londonban, a Fliegende Blätter Münchenben 1844-ben, valamint a Judge és Puck az Egyesült Államokban jelentek meg.²¹

A litográfia, magyar nyelvi jelentése, könyomat (karcolni, írni, rajzolni) síknyomtatás elvén alapuló grafikai eljárás, egykor a nyomda technika egyik legfontosabb eljárása.²²

A Fliegende Blätter nemcsak egy képregény első oldala volt, hanem egy képsor is, amely az 1859-es önálló történetet mutatja be. Alkotójuk, Wilhelm Busch tudatosan

¹⁹ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig

²⁰ Kertész Sándor: Szuperhősök Magyarországon, Semic Interprint, 1991.

²¹ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig

²² Nagy Zoltán – A magyar litográfia története a XIX. században. Budapest, 1934.

használta ki a képregény kínálta lehetőségeket: a gúnyrajzokat helyzetkomikummal, gegekkel kombinálta. Legsikeresebb rajzsorozata, a Max és Móric 1865-ben jelent meg.²³

8. ábra. Wilhelm Busch készítésével Max és Móric humoros képregény részlete

Wilhelm Busch felejthetetlen karakter a 19. századi képregényekben, német költőként és karikaturistaként ismert. Nem túlzás azt állítani, hogy a világon az emberek fele tanult tőle, és többségük a modern manga születését társítja munkájához. Még Busch úttörő szerepét is láthatja a modern amerikai képregények megjelenésében.²⁴

1884-ben megjelent az Egyesült Királyságban az első brit képregénymagazin, az "Ally Sloper Half Holiday", amely állandó karakter történetét meséli el.²⁵

A második világháború előtt a két amerikai sajtómágnás J. Pulitzer és William Randolph Hearst vetekedésével kezdődött meg a képregények valódi korszaka az újságok színes vasárnapi mellékletében. Eleinte a képregény pusztán illusztrációja volt egy elbeszélésnek de rövidesen sajátos helyet vívott ki magának. Megjelentek a rajzokon a léggömb vagy buborék formájú nagy fehér foltok melyek helyet adtak a szöveg számára. A gyermeki szembeszegüléstől, Rudolph Dirks: Katzenjammer Kids (1897), az álom vízióin át, Winsor McCay: Little Nemo in Slumberland (1905), a családi problémákig, G. MacManus: Bringin Up Father (1915) terjed. Bud Fisher 1907-ben az Egyesült Államokban elsőként jelentette meg képregényt napi folytatásán. Európában a szöveg még mindig fontos jelentőséggel bír az ellentétes szellemű két képregényében. Pinchon és Caumery: Bécassine (1905), és Forton: Les Pieds Nickelés (1908). Néhány amerikai rajzoló többet látott a képregényben a szórakozásonál, egy új elbeszélő kifejezőmód

²³ Vigh Szilvia Zelina: Képregények szerkesztése és digitális nyomtatása

²⁴ Szabó Zoltán Ádám: A magyar képregény és az önkifejezés [36.old.]

²⁵ Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig

lehetőségét: Pat Sullivan: Krazy Kat (1910). Dicséretes, hogy a különböző témájú képregények ugyanolyan sikeresek: akik a polgári családi idilleket készítették, a rendőri nyomozást bemutatók, fantasztikus halandókat, valamint az idő és a tér hősei. A képregények jelentősége, hogy nagy hitelességgel rögzíti a korszak gazdasági és társadalmi eseményeit: a nagy gazdasági válság idején Amerikában Mickey egér (1927), Popeye (1929), Batman és Superman (1938) alkotta képregények jelentek meg. Az utóbbtól (1938) az amerikai képregény aranykorát.²⁶

A II. világháború alatt a szuperhősök (valamint humoros, western és romantikus) történetek nagy népszerűségére tettek szert, a képregény önálló műfajként saját lábra állt. A háború utáni években a növekvő fiatalok bűnözésért a képregényeket tették felelőssé, ami rövid idő alatt az ipar hanyatláshoz vezetett.²⁷

A tiltakozó közvélemény lecsillapítására az Amerikai Képregény Szövetség megalapította a Comics Code Authority (CCA) szervezetét, amely megszabta a képregények kepi és írott tartalmát. A műfajnak és hőseinek meg kellett újulnia, a tökéletesből, tökéletlenné váltak, emberiebbek lettek, az istenek és a mágiát pedig felváltotta a tudományos fantasztikus. Ezt a kort nevezzük ezüstkornak, olyan ikonikus alkotókkal, mint Stan Lee (író) és Jack Kirby (rajzoló), valamint olyan képregényekkel, mint a Fantasztikus négyes, a Pókember. A korszak végét több eseményhez is kötik, ezek közül legbeszédesebb Gwen Stacy, pókember barátnőjének halála.²⁸

A bronzkor a hetvenes évek elejétől a nyolcvanas évek közepéig tartott. Ebben az időben a CCA lazított a szabályzásokon, újra felbukkantak a horrorképregények, sötétebb színezetet kaptak a történetek, amelyekben még a továbbra is élvonalban lévő szuperhősök is találkozhatnak a társadalom kényes kérdéseivel.²⁹

Mindezzel párhuzamosan a képregény meghódította a világot. Kinőtte magát és folyamatosan megújul a tabu-döntőgető underground, a nyugati hatásra kialakult japán manga visszahatott a képregények stílusára, egyre több adaptáció születik, hol filmre, hol filmről.³⁰

²⁶ Múlt-kör Történelmi magazin – Egy csúnya foghíjas, kopasz kisfiúval kezdődött a képregények története, 2016.

²⁷ *Olivér Csepella*: A nyugat és a zombik képregény első kötet: Tragédia

²⁸ *Palkovics Brigitta Éva*: Képtelen képregénytörténet [449. oldal]

²⁹ *Olivér Csepella*: A nyugat és a zombik képregény első kötet: Tragédia

³⁰ *Olivér Csepella*: A nyugat és a zombik képregény első kötet: Tragédia

II.1. A karikatúra jelentése és helye a képregények világában

Sokszor szóba esik a karikatúra a képregények körül, hiszen sokszor a karikatúrikus ábrázolás határozza meg egyes képregények arculatát. Ha a karikatúrát, mint stílust, műfajt szeretném meghatározni, akkor elmondható: a humoros vagy gúnyos célokat szolgáló grafikus ábrázolások, különösen festmények, szándékosan torzított módon eltúlozzák az emberek vagy a jelenetek jellemzőit. Sokszor megbélyegzi az emberi gyarlóságokat vagy valamilyen társadalmi, politikai stb. jelenség sötét oldalát.

A karikatúra görbe tükröt tart a világ elé. Ellenkezőjét mutatja a valóságnak. Hogy harcoljanak a hibák és társadalmi visszasságok ellen a humor és a szatíra fegyverét alkalmazzák. Mindezt vitriolba vagy epébe mártott tollal teszik. Rendszerint a karikatúra eltúlozza, felnagyítja a jellegzetességeket. Viszont kiemeli a lényegét. A toll és a papír az ami igazán eszköze a karikatúrának. A karikatúra elemi sajátossága a vicces vagy humoros ötlet, geg, poén. Másrészt a jó karikatúra elgondolkodtat, állásfoglalásra készítet. Minthogy a napi aktualitások művészetében jártas a karikatúrista az emberiség Nagy Általános problémáit is megjeleníti, mint például a családon belüli erőszak, a környezetszennyezés, a drogfogyasztás, a bálnák legyilkolása, az elmaradottság.³¹

A vicclapok nyitottak utat Magyarországon a karikatúra számára viszont ezen kívül időközben megjelent az utcai változat is, az úgynevezett élő-karikatúra. Magyar földön ez a művészeti ág rendkívüli népszerűségnek örvend. Nemzetközi híre van a Magyar karikatúrának melynek karikatúristái sorra nyerik a díjakat a legrangosabb nemzetközi karikatúra pályázatokon, kiállításokon, és fesztiválokon.³²

A nyomtatott sajtó az ahol rendszerint megjelennek a karikatúrák. A karikatúra nem csak publicisztikai műfaj, hanem képzőművészeti, de azon belül is elsősorban rajzművészeti, vagy grafikai műfaj. Továbbá: szobrászati, festészeti, installációs műfaj.

Története egészen az ókorig vezethető vissza. Az első ismert karikatúrát, egy falfirkát, amin a sovány macskaszolga hízott libát ajándékoz a jóltáplált macskaúrnőnek, egy ókori egyiptomi sír építéséhez használt, betemetett raktárépület feltárásakor találták. Az ókori görögök és rómaiak körében is kedveltek voltak a karikatúra kisplasztikák, falfirkák (graffitik) és festmények.³³

³¹Császár Tamás: A miféle karikatúra [10. oldal]

³²Császár Tamás: A miféle karikatúra [12. oldal]

³³Császár Tamás: A miféle karikatúra [16. oldal]

II.2. Keletre kietekintő: A manga

Maga a szó vicces, mókás képeket³⁴ jelent, általában japán stílusú képregényeket jelentenek, és gyakrabban mint például az amerikai képregények és a francia bande dessinée, a festmény irodalom egyfajta „földrajzi-kultúra”, a kulturális változat körvonalazódik a “medició” szempontjai alapján.³⁵ Eddig a képregények pozicionálása még mindig ellentmondásos, de általában két „tengelyre” próbálják helyezni: egyrészt kettős közvetítésében, a Check segítségével képeinek vagy szavainak jellege, másrészt a funkció szempontjából, vagyis a populáris kultúra vonatkozásában.

A 12. Század óta a japánok ilyen mangákat rajzolnak a szórakozás és szórakoztatásból, így ez nem egy modern téma, de mára a manga összefonódik a japán népi kultúrával (főleg az európai gondolkodással), de nagyszámú nyugati befolyást rejt. Japánban ez a fantázia annyira különlegessé vált, hogy a manapság eladott könyvek és magazinok 40%-a manga, mert az ottani japánok amúgy is sokat olvasnak, tehát sok a képregény. Valójában ez a műfaj fokozatosan megjelenik, kultusz alakult ki körülötte, ezért is vannak Japánban éjjel-nappali kölcsönzők és kávézók, ahol ingyen hozzájutnak a mangákhoz, önálló iparágat hoztal létre játékok, kulcstartók és népszerű szereplők. A képregény az 1980-as években tört be Európába, és ez ma már elkerülhetetlen a képregénypiacon. Nem csoda, hogy egyre több olvasója van. A képregények általában fekete-fehérek, de néhány képregény később megváltoztatja a színét, vagy utólag kiszínezik őket.³⁶

A képregényeket nemek és korok szerint csoportosítják, és minden korosztály megtalálhatja a nekik megfelelő képregényt. Ezenkívül a legtöbb európai képregény gyerekeknek készült, ami természetesen változni látszik.³⁷

A képregények különböző változatai közül a manga a legszélesebb témakör, stílust és kiváló minőségű perspektívát kínálhatják. Ehhez azonban alaposabb elemzésre van szükség, mert ebben az esetben éppen sokfélesége miatt, az említett problémák mellett figyelembe kell venni a kifejezés más típusait is. A leggyakoribb félreértés a manga és a hentai, valamint a manga és az anime közötti különbség hiányának tudható be: a manga a képregény változata, a hentai pedig az ezen belül megjelenő rétegműfaj. Az erotikus

³⁴ Jérôme Schmidt – Hervé Martin Delpierre: *Manga*. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest, 2006.

³⁵ Maksa Gyula: *A „képregény” vagy „rajzolt irodalom” médiuma és a magyar kultúra*. Alföld, 2006/12., 78.

³⁶ Utoszo.wordpress – Manga kisokos: ezt kell tudni a japán képregényekről

³⁷ Utoszo.wordpress – Manga kisokos: ezt kell tudni a japán képregényekről

manga és az anime is az angol animáció kifejezésből származik és japán rajzfilmek megjelölésére használták. A manga és az anime típusai összekapcsolhatók: a legnépszerűbb manga általában anime változatként készül, és fordítva (a köztük lévő kapcsolat olyan, mint egy irodalmi mű és egy filmgyűjtemény közötti különbség).³⁸

Magyarországon a manga először mint anime jelent meg a kereskedelmi televízióban (például a Niels Holgersen sorozatban). Körülbelül tíz évvel később, amikor az emberek megpróbálták magyar képregényeket (például Dragon Ball) kiadni, ez a fajta "tudat" alakult ki: mindmáig emlékezetes az a tartózkodás amivel a kilencvenes években a japán vizuális műveket fogadták.³⁹ Ez nem csak a műfajjal kapcsolatos tájékozatlanságnak volt betudható (vagyis nem csak a fogalmi zavaroknak, illetve annak a figyelmen kívül hagyott sajátosságának, hogy a japán képregények egy része kifejezetten felnőtteknek szól). Nem tekinthetünk el a kulturális kontextustól, differenciától sem, amely az ázsiai és az európai befogadás, művészet és szórakoztatóipar mentén feltárul.⁴⁰

A mozinet magazinban 2004 szeptemberében betekintést nyerhettek az olvasók a képregények világába és az azok mögött álló szerzők életébe Varró Attila írásainak hála. Első harminc esszéje izeelítőt ad az elmúlt hatvan év amerikai, európai és japán terméséből. A kép igen változatos: milliós példányszámban fogyó superhős-történetek, háromkockás stripek, ezeroldalas manga-nagyregények és lírai önvallomások követik egymást. Amit Kult-comicsként ismerünk az nemcsak történeti, de elméleti munka is, cikkeit böngészve kirajzolódhat az olvasó előtt egy művészeti ág működése és fejlődése, a grafikai megoldások és a narratív sémák változása. Bizonyos mértékben arra is próbál rávilágítani hogy miért örvend akkora népszerűségnek Hollywoodban a rajzolt történetek adaptálása ha vizuális szinten forradalmat akarnak a vászonra varázsolni.⁴¹

„A képregény vizuális nyelve épp olyan árnyalt módon képes fogalmazni, mint a filmé, mindössze megfelelő nyitottsággal és érzékeny tekintettel kell rácsodálkoznia” Varró Attila idézte a Kult-comics előszavában. Merő túlzás azt állítani hogy a képregény leegyszerűsíti a vizuális valamint verbális közlésmódot – éppen ellenkezőleg, merőben új, a bonyolultságtól sem mentes, sokszor igen komplex kapcsolatait dolgozza ki. Ennek értelmében a képregény – akár csak a film – a vizuális és a verbális információközlés lehetőségeit gyarapítja, ennek új útjaira invitál. Minthogy a filmnél is ismerni kell a

³⁸ Vágvölgyi B. András: *Tokyo Underground*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2000.

³⁹ Kálovics Dalma – Solti Antal: *Manga Charta*. wan2 magazin, 2007/május, 56.

⁴⁰ Nagy Csilla: *Mangenezis. Keleti képviselő Magyarországon, avagy a magyar manga*. Kűvészet és Gondolat – Kalligram, 2008. Január.

⁴¹ Gózon Eszter – *Könyvismeret. Varró Attila: Kult-comics, Válogatott képregényes írások*. Budapest, 2009.

közlésrendszert a minél teljesebb dekódolás érdekében, úgy a képregények sem tesznek kivételt ez alól. Varró könyve arról is meggyőző, hogy a képregény értő befogadásában valahol a képzőművészeti, az irodalmi és a filmes elemző- és befogadókészség szintézisére is szükség van/lehet, illetve mindezek hozzájárulhatnak egy sajátos médium különlegességeinek megértéséhez.⁴²

Eme olvasóközönség azonban – bár első látásra egy kalap alá vonható, lévén mindegyikük buborékokban társalgó, rajzolt szereplők történeteit nézegeti a strandon, a villamoson, vagy titokban a pad alatt – nagyon differenciált. Nem ritka hogy valaki rendithetetlenül kitart a gyerekkorában megszeretett rikítóruhás, felhőkarcolók közt repkedő szuperhősök mellett, és a gyakran hatvan-hetven éves múltra visszatekintő köpenyes igazságosztók (lásd Superman vagy Batman) XXI. századhoz igazított kalandjaiért sóvárog a fórumokon és hasonló közösségi felületeken.

Nem kevés azon rajongók száma sem, akiket az őzikeszemű, tökéletességgel veteksző alakú manga-lányok (és jellegzetesen tüskés hajú, tinédzserkorú férfi megfelelőik) világa ragadott magával, ahol éppen olyan természetes óriásrobotokat irányítva dimenziókon áthidaló galaktikus hódítókkal küzdeni akár csak a 2050-es évek Mega-Tokiójában drótozott idegpályák és alkarba épített duplacsövű puskák segítségével harcba szállni az önbíráskodást valló motoros bandák, a korrúciót gyakorló rendőrség vagy épp egy nagyévtvágyú kaiju ellen.⁴³

A harmadik csoportba az európai képregények rajongói tartoznak: ők legszívesebben olcsó árfekvésű, fekete-fehér olasz fumettivel, és díjesővel elhalmozott francia kaland-képregényekkel töltik meg a polcaikat, vagy esetleg azoknak a brit íróknak és rajzolóknak a műveivel, akik a '80-as évek derekán “az Egyesült Államokba hajózva” forradalmasították az angolszász képregény-kultúrát – és azóta is ellátják filmötletekkel a papírpénz-kötegek fölött kedélyesen szivarozgató hollywoodi producereket.⁴⁴

Varró Attila a Kult-comicsban mindhárom csoportnak igyekszik a kedvében járni: könyve ugyanezt a hármas csoportosítást követi. A képregény és a film között nem nehéz analógiákat találni: vizuális médiumok, többnyire történetközpontúak, és mindkettőnek keményen meg kellett küzdenie azért, hogy művészetként ismerjék el — hazánkban a képregény küzdelme éppen csak elkezdődött.⁴⁵

⁴² Varró Attila: Kult-comics. Válogatott képregényes írások. Budapest, Mozinet-könyvek, 2007.

⁴³ Kálovics Dalma – Solti Antal: Manga Charta, wan2 magazin, 2007/május, 56.

⁴⁴ Varró Attila: Kult-comics. Mozinet KFT, 2007.

⁴⁵ Varró Attila: Kult-comics. Mozinet KFT, 2007.

II.3. A Magyar képregény

Napjainkban a fiatalok körében a legelterjedtebb a képregény olvasás magyarországon. Manapság alig találni olyan szellemi vagy fizikai terméket a szórakoztatóiparban, aminek ne lenne a része valamilyen formában (elég csak az egymást követő mozivászonra készülő feldolgozásokra gondolni) az emberek többsége még mindig a fiatalok kikapcsolódásául szolgáló gyermeki kézbe való értelmetlen olvasmánnyal azonosítja a füzeteket. Az egyik legfőbb ok emögött hogy többnyire gyermekkorukban ismerkednek meg az olvasók a képregényekkel. Trivialitás⁴⁶, hogy gyermekkorban olyan könyveket olvasunk, amelyekben sok a kép, mert ez segíti a megértést, és ahogy felnövünk, úgy fordulunk el a képekkel kísért művektől és ezzel párhuzamosan a komolyabb olvasmányok felé, miközben a megértéshez már nincs szükségünk az illusztrációra mint vizuális mankóra. Jellemzően a képes könyveknek hála sajátítjuk el az olvasás készségét. Viszont a képregényeket távolról sem szabad egy kalap alá venni a képes könyvekkel, lévén a képek feladata itt nem merül ki pusztán a leírtak illusztrációjával hanem egyebek közt hozzáadhat a jelentéséhez, ezzel szerves egységet képezve azzal. Nem ritkaság ezek kapcsán, hogy mindkettő értelmét viszitheti a másik nélkül, vagy párhuzamosan mást és mást közölhetnek az olvasóval. A szöveg és a kép elválaszthatatlansága az oka annak, hogy az arrairányuló társadalmi elvárás, hogy elforduljunk a képes szövegektől, nem érvényesül korlátlanul a képregények esetében. A képregény ugyanis nem képes könyv, hanem önálló médium, hiszen egyik elbeszélő rendszere sem kiegészítő jellegű. A képregény olvasók így eggyel több médium mellett nőnek fel, amelynek fogyasztásáról sokan (az elvárások ellenére) sem mondanak le. Hogy megtudjuk, miért nem, ki kell emelnünk a képregény, mint médium néhány jellegzetességét.⁴⁷

A képregény kép és szöveg elegye ennek okán multimédiás eszköz csakúgy, mint a televízió a film vagy az internet. Ezzel együtt a képregény különbözik ezektől a médiumoktól mivel nyomtatott alapú nem pedig elektronikus. Ezen felül a különbség abban rejlik, hogy csak az egyik érzékszervünket érinti, mert a szöveget és a képeket a szemünkkel érzékeljük. A képregények olvasásához az internet legaktívabb használatára van szükség a digitális multimédia eszközök között. Korunk kommunikációs eszközei egyre inkább a képek és

⁴⁶ Trivialitás – közönséges

⁴⁷ *Dunai Tamás*: Képregény Magyarországon

a szöveg integrálásán alapulnak, és ezek megértéséhez/használatához némi vizuális műveltség szükséges. A képregény- nagyban hozzájárulhat a személyes növekedéshez hozzájáruló vizuális készségek fejlesztéséhez.⁴⁸

A képregény változatai a II. világháború előtt

Szemben az amerikában a Yellow Kid által alkotott formával az angliai képregények kitűntek a sorból, annak révén, hogy nem hagytak fel a szokásukkal, mely szerint a szöveg a kereten kívül helyezkedik el. A magyar gyermekújságokban megjelent képtörtletetek is kedvelik ezt a fajta módszert. A Kis Lap, a Hasznos Mulattató és a Pesti Hírlap vasárnapi oldalain külföldről készült képtörténetek vonzották a fiatal olvasókat.⁴⁹

Nem jelent kivételt ez alól az Áller Képes Családi Magazin, amely 1924 óta négy éven keresztül közölt képaláírásos képregényeket. Az első "magyar" képregény alapváltozatát Dániából importálták. Hobogas úr, Pimbok papa, Hórihorog és Tömzsi karaktereit gyorsan fogadták. Eddig a szemet gyönyörködtető újságok minőségét nem sikerült felülmúlni.⁵⁰

Aller sikerén felbuzdulva 1925-ben indult a Tündérvásár. Lekvár Peti eredeti szándéka a tiszta magyar gyermek lelkének tisztaságának szimbolizálása volt, és magas színvonalú külföldi rajzfilmfigurákat tetőzött csúcsra. Benedek Kata 20 éve megőrzi alakjának varázsát. Jam Peti kalandjai, majd az Ibrik ikrek csínyei gyűjteményként jelentek meg 1931-ben.⁵¹

Az amerikai King Features Syndicate kiadó 1935 második felében berobbant a magyar újságpiacra. Amikor a Rádióújság a 11-es rádióautó kalandtörténeteivel (filmregény 296 rajzban) vonzotta az emberek figyelmét, addig az Újság kiadta Edgar Wallace-adaptációt: A gumiebbereket (A Trója kincse) és A fehér álarcot.⁵²

Ezen újságokban már igazi comicsok, szóbuborékos amerikai képregények meghonosított változata fogadta az olvasókat. Ezt a rendszert követte Hári János képregényújságban, amelyet a KFS 1936-ban kezdett el publikálni. Zane Gray, a "vadnyugat" krónikája, a király, a kanadai lovas csendőrség története a tengerentúli megjelenésével előttünk is megnyílt. Itt debütál Puskás Pista és Árva Panni is. Hári János kolduló terméknek bizonyult. Összesen 31, majd 10 szám jelent meg, amelyekben a

⁴⁸ *Dunai Tamás*: Képregény Magyarországon

⁴⁹ *Kiss Gábor*: Képregény, a „kilencedik művészet”

⁵⁰ *Kiss Gábor*: Képregény, a „kilencedik művészet”

⁵¹ *Kiss Gábor*: Képregény, a „kilencedik művészet”

⁵² *Kiss Ferenc*: A képregények születése és halála Magyarországon

korábban kiadott publikációk közül véletlenszerűen választottak képregény-oldalakat. A kiadó vélhetően azért hozott ilyen döntést, hogy kedvére tegyen az előfizetőknek.⁵³

Ezekben az időkben tűnik fel füzet valamint könyv Pat Sullivan macskafigurája, Félix, aki a magyar keresztségben a Sicc úrfi nevet kapja. A képkockák alá Kálmán Jenő ír négy soros verseket. (Az 50-es években a már meglévő versekhez új rajz készül, melyet Tankó Béla készít.)⁵⁴

A Friss Újság Vasárnapjában 1935-től hétről hétre közölnek egész oldalas, színes, néha szóbuborékos képregényeket, melyek 1950-es megszűnéséig kedvelt olvasmányai a lapnak. De hát, mint tudják, egy fecske nem csinál nyarat.⁵⁵

1945 után elsőként a gyermekújságokban lehet képaláírt történetekkel találkozni. Efélékre bukkanunk a Hüvelyk Matyi, a Képes Úttörő Gyermekújság és a Pajtás oldalain.⁵⁶

1948-ban Kuczka Péter, a magyar fantáziaapostol a parti rajzfilmet írta a Magvetőn a heti paraszti fiatalság idején. Ekkor a képregény kifejezést általában elfogadják a képsorok.⁵⁷

1954 körül Zórád Ernő középkori grafikus, Az Északi-sarkról a Föld belsejébe című képregénye a Pajtás lapjai, melyet Obrucsev Utazás Plutóniába című regényéből készít. Ennek a képregénynek az a különlegessége, hogy Zórád 1981-ben újrarajzolja a Fülesek, majd pár év múlva megjelenik a Fülesek-beli képregény kifestett, egész oldalas festményekkel kiegészített változata a Táltos Kiadónál.⁵⁸

⁵³ *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon

⁵⁴ *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon

⁵⁵ *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon

⁵⁶ *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon

⁵⁷ *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon

⁵⁸ *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon

II.4. Híres képregények és készítőik bemutatása

Ha már a magyar képregényeknél tartunk, bűn lenne, ha kihagynánk Rejtő Jenőt. Eredeti nevén Reich Jenőként ismerik. Ő az, aki olyan hírnévre tett szert, hogy műveinek olvasottsága Jókai Móréval vetekszik. Róla azt kell tudnunk, hogy a színpadi művek mellett kezdett kisponyvákat írni, melyek „filléres regény”, tízfilléres ponyva (novella) formájában születtek meg, saját nevén. Első alkotása a Nyíl regényújságban jelent meg, 1932. Július 28.-án, a párizsi front címmel. Folytatta a kisponyvák gyártását, így 1934-1940 között 20 db bekerült a Világvárosi Regények sorozatba. Rejtő tulajdonképp legsikeresebb könyveiben semmi mást nem csinált, mint a korban divatos légiós/kalandregényekben élte ki alkotó ihletét. A magyar olvasóközönség azonnal megkedvelte a humoros kalandregényeit.⁵⁹

Rejtő Jenő kor és sorstársaként Nagy Károly neve jut eszembe, aki a ponyvafejedelem „kijelölt utódja”. Ukrajnai munkaszolgálatban eltűnt kalandregényíró. Az ő nevéhez fűződik a Kockás Pierre figura, hisz ő a megteremtője. Jó ötletnek tartotta, ha álnéven (Charles Lorre) jelenteti meg legtöbb könyvét. Magyarországon nyomtatott könyvek szakosított jegyzéke szerint 156 bűnügyi, kalandos és többségében légiós kisregényt írt. Ígéretes költőként indult, de végül a megélhetés érdekében át váltott a rendkívül népszerű légionista és kalandregényekre.⁶⁰

Karikaturistaként merül fel Jankó János neve, aki eme tehetség mellett festőművész és grafikus is. Korán elkezdett érdeklődni a művészpálya iránt, mivel a középiskolában már rajzolással foglalkozott. Pályája 1855-ben kezdődött Pesti riporterként, újságíróként. A Vasárnapi Újság mellett karikatúrái is megjelentek az Üstökös első oldalán, amelyet Jókai frissen indult élclapja közölt 1858-ban. Művészként főként nagyszabású olajfestményekkel akar feltűnni, de az élclapok diktálta kemény munkatempója miatt csak kevés időt tudott erre fordítani: „Kerepesi-úti műterme valóságos rajzgyárrá vált, de olyan gyárrá, amelyben gép, motor és munkás egyetlen emberben összpontosult, és ez a mindentcsináló: Jankó János volt.”⁶¹ Úgy becsülik, hogy négy évtizednél is hosszabbra nyúló pályája során közel 70 ezer rajz-karikatúra került ki a kezei alól.

⁵⁹ *Thuróczy Gergely*: Élclapok Mostohagyereke [1. oldal]

⁶⁰ *Thuróczy Gergely*: Élclapok Mostohagyereke [2. oldal]

⁶¹ *Thuróczy Gergely*: Élclapok Mostohagyereke [1. oldal]

ÜSTÖKÖS

Német Miska lánykerőbe megy Magyar Miska nővérehez.

Német Miska. Még egyszer megmondom neki, hogy felfáhatnék ötöt csupa szerelemből! — Unsonat, alte Liebe rostet nicht! (dalol) „Ez a világ, a milyen nagy, stb . . .

Magyar Miska. Csak azon feltétel alatt, ha „Pater noster“-ra ismét nem azt mondja, hogy : „bárányláb!”

N. M. Ha! örülök, hogy szerencsét van.
M. M. Én is — örülök!

N. M. Most produkálni fogok magamnak az uszába előtte, tudok hogy bele szeret én belém ha látja milyen mester vagyok ebben.

M. M. Elhiszem; jó volna más vízében úszni: (elzárja a vizet) így ni! ha! legyen apály, — németül : „Ebbe -- vele!

9. ábra. Az üstökös hetilap

Nyíregyháza egyik büszkesége Kertész Sándor a Kísérleti Képregény Stúdió megalakítója. Fialat korában kezdte érdeklődését kiterjeszteni a képregények felé. Az OTDK dolgozatát, amely egyben szakdolgozata is volt, "A képregények grafikai jellegzetességei" címmel írta. Érettségi után két évig grafikát tanított, majd újságíróként dolgozott. 1985-ben kísérleti képregény stúdiót hozott létre, munkáját számos kiállításon állították ki Magyarországon és Olaszországban. Aztán 1989-ben megalapította a Línea olasz-magyar kiadót, ahol a Menő Manó, a Krampusz és a Pimpa képregény magazinok főszerkesztője volt. Rendszeresen tart előadásokat a képregény történetéről, hatásmechanizmusáról, esztétikájáról.⁶²

⁶² Kiss Gábor: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [23.old.]

III. Hőstörténetek az irodalomban és szuperhősök a képregényekben

Homérosz életéhez legalább annyi mítosz fűződik, mint ahányat költeményeiben megörökített. Akárki is volt ő, a görög mondavilág és hőstörténet megéneklőjeként tekinthetünk rá. Homérosz hatása a világirodalomra felmérhetetlen: az Iliász és az Odüsszeia az emberiség közös kincse. Az első magyar nyelvű Iliász 1827-ben jelent meg, Vályi Nagy Ferenc tolmácsolásában.

Az Iliász és az Odüsszeia, a trójai háborúról szóló művek. Az első a harcról számol be, a második a visszatérés egyéni küzdelmének története.⁶³

Az Iliász a trójai háború tíz esztendeig tartott. Az utolsó évben a hős Akhilleuszt az akháj hadsereg vezetője, Agamemnón megsértette. A haragara gerjedt bajnok félrevonult a küzdelmekről és nem vett részt a város elleni támadásban. Akkor tért vissza a csatába, mikor barátja, az ő páncélját viselő Patroklosz elesett a csatában. Életét Hektór, a trójai sereg hőse oltotta ki. Akhilleuszt vitézi ereje, halt megvető bátorsága emeli minden trójai és görög hős fölé. A katonai erényekbe, a harci dicsőségben, megtestesülő emberi nagyság a Homérosz kori nemesség ideálja volt, s ennek megtestesítője volt Akhilleusz. Ő az eposz egyetlen fejlődő jellemű hőse. Homérosz költészetében a hősöket a legbensőségesebb érzelmek jellemzik.⁶⁴

Az Odüsszeia a trójai háború után Odüsszeusz megkezdte visszatérését hazájába, Ithaka szigetére. Áldozatul esett azonban Posszeidón, a tengereket uraló isten haragjának, aki számtalan veszélyt és akadályt gördített elé. Odüsszeusz tíz esztendeig tartó, kalandokban bővelkedő utazását követően tér csak meg szeretteihez. Odüsszeusz kiváló harcos. Fő erényei a bölcsesség, az igazságosság, a mindent tudatosan megérteni akarás, a kompromisszumkészség, a tapasztalatok által előidézett óvatosság és a cselekedetek következményeinek elmélkedése.⁶⁵

Itt a hírnév által elnyert dicsőséget az élet váltja fel. Tudatosan, körültekintően és felelősségteljesen kell cselekednünk. Nem a hatalom vezérli a célt, hanem a racionális, szellemes beszéd. Legyőzni az önuralmat, a vágyat és a tétlenséget.⁶⁶

A szuperhősök kezdettől fogva két csoportra oszthatók. Ez elsőben Supermannt tüntetném fel, aki született hős, emberfeletti képességei, rendelkezzen velük születéstől

⁶³ Falus Róbert: Az antik világ irodalmi, Budapest, 1976

⁶⁴ Devecseri Gábor: Homérosz, Iliász

⁶⁵ Nagy civilizációk – Ókori Görögök, Kossuth Kiadó, 2019

⁶⁶ Irodalom – 1. Az Iliász és Odüsszeia embereszménye 2012.10.23.

fogva, mint az X-Men mutánsai, vagy kapja ajándékként, átokként, véletlen balesettől, ahogy Pókember pókesípéstől, vagy akár Hulk gamma-sugárdózistól. A másodikban Batman és követői állnak, akiknek nem hullott az ölükbe a megtisztelő státusz: irracionális adottságok hiányában testük és szellemük kitartó edzése révén a legtöbb csodával emberfelettvé váltak. A technológiai találmányoknak tulajdonítható. A Sötét Lovag, a Daredevil (a Fenegyerek), Megtorló vagy Vasember választhat, hogy marad-e szuperhős vagy elhagyja az állandó hercehurcát, visszavonul, családot alapít. Ebben a csoportban a szuperhősök tevékenysége egyfajta mentális kényszer. Pókembert és Batmant egyaránt érintik a károsodások, de utóbbi esetben a kár közvetlenül fogyatékosággá nyilvánul meg a karakterben: Daredevilnek meg kell vakulnia, hogy ösztönei, érzékei elképesztően kifinomuljanak, a Hollónak meg kell halnia, hogy pár napos purgatóriuma során bosszút állhasson. A kis Bruce egy denevéres operaelőadás elől kérezkedik ki a sikátorban, így felelőssé válik a kettős gyilkosságért, és ez a büntudat is szerepet kap az elrettentő bőregér-imázs későbbi kialakításában. Tony Stark szíve a túszejtés folytán fizikailag és pszichésen megsérül, traumája fogság, majd a hű munkatárs erőszakos halála, szüksége lesz egy superképességeket biztosító fémjelmezre, amelynek világító centruma egyéni és közösségi szinten is életet véd: a Bádögember igazi jégszívet kap az afgán barlangok Smaragdvárosában.⁶⁷

⁶⁷ HSK Productions – A legjobb szuperhős filmzenék

III.1. Nemek harca a szuperhősök világában

Néhány ritka kivételtől eltekintve a szuperhősök patriarchális az-az férfijogú rendszerben működnek, ami a nyugati mitikus világ egyik meghatározó alapja.

Levi Strauss egy szegény németországi zsidó családból származott. Úgy állapította meg, hogy a mitológia örök, szerinte ugyan azok az alkotó elemek cserélődnek, helyezkednek a történetekben időről-időre.⁶⁸

Roland Barthes egy francia kritikus, irodalom- és társadalomelméleti gondolkodó és filozófus, pedig úgy tartja, a mitológia valójában előadást jelent: olyan kommunikációs rendszert, mely nemcsak orális kommunikációból, hanem sportból, fotográfiából, moziból stb. tevődik össze. Úgy véli, ezek a funkciójuk szerint különböző társadalmi problémák kezelésére lettek kitalálva.⁶⁹

Különböző képregényes és filmes példák alapján úgy tűnhet, hogy az általános korárs női figura felemelkedett korábbi szerepéből, s nem minden esetben a teljes kiszolgáltatottság mentén bontakozik ki egyszerű karaktere. Ez a fajta felemelkedés, mely időnként még vezető pozíció közelébe is enged női személyeket.⁷⁰

A férfijogú rendszerben a nők sosem érhetnek fel a másik nem hősiességéhez. Még ha fel is emelkednek a ranglétrán, s önálló erejükből bizonyítják rátermettségüket, végső soron egy atyafigura, mentor mellett bontakozhatnak csak ki, állandó apai odafigyelés és oltalmazás alatt. A heteromátrix ilyen irányultságú kalibrálása valóban ősi mitológiai alapokon nyugszik. Az ókori görög komédiaszerző, Menandrosz is úgy fogalmaz, hogy a gonosznak három forrása van: a tűz, a tenger és a nő. Az ilyen természetű megállapítások azonban nemcsak azt mutatják, hogy a patriarchális mitikus rendszer másodlagos pozícióban kezeli a nőt, de azt is, hogy fél tőle.⁷¹

Hawkins használja a "Superbitch" fogalmát az olyan női karakterekre, akik önálló sikereiken keresztül kapaszkodnak egyre feljebb. Szerinte minél egyedülállóbb és sikeresebb a nő, annál fontosabb, hogy hatásos démonizáláson menjen keresztül.⁷²

WonderWomen⁷³ karaktere megvizsgálása kapcsán, azt látjuk, hogy a legismertebb női szuperhős, aki a női egyenjogúság és feminin erő egyik elsőrangú képviselője, olyan

⁶⁸ Lévi -Strauss, Claude. *MythandMeaning*. 1978. London, Routledge, 2001. 17. o.

⁶⁹ *Roland Barthes: Introduction to the Structural Analysis of Narratives*. Image, Music, Text. New York, Hill

⁷⁰ *Szűcs Gergely György: A piacra szabott szuperhős* 2015.

⁷¹ *Betty Kaklamanidou: The Mythos of Patriarchy in the X-men Films*. In: Richard Gray II. – Betty

⁷² *Harriet Hawkins: Classics and Trash*. Toronto, University of Toronto Press, 1990.

⁷³ https://dc.fandom.com/wiki/Wonder_Woman, 2019.11.04.

felszereléseket használ, melyek a férfifantázia részei. A női szuperhősök ábrázolása minden esetben ezt a vonalat erősíti tovább. Szexuális pozitúrákat idézve jelennek meg borítókön, a vonásaik pedig minden esetben megfelelnek a posztmodern szépségideáloknak.⁷⁴

Ez a fajta szexuális eszképzizmus, mely a férfikizökkentséget segíti elő, valójában az aszimetriát erősíti a társadalmi nemen belül. Egy férfi karakternek nem kell minden pillanatában erőt sugározni. Ő maga folyamatosan emlékezteti a fogyasztót a nemi jellegére, férfiasságának megéléséhez nem kell kényelmetlen pozíciókat felvennie a megjelenítése során. Laura Mulvey férfiszemmel írja le ezt a jelenséget, melyben a női nem kifejeződése a férfifantázia folyamatos provokálására van hangolva.⁷⁵

Véleménye szerint a nők a test megmutatása céljából szerepelnek a filmekben és képregényekben, ezzel erősítve a történetfolyamatot. Tárgyasításuk és állandó parádéjuk a szemben álló nem kényeztetése, provokálása végett történik.

A mitikus patriarchális rendszer a női erőt – akár határozott személyiségről, vagy szuperképességek kamatoztatásáról legyen is szó – csak egy bizonyos szintig engedi kibontakozni.

Stephanie Mencimer egy 2001-es publikációban úgy fogalmaz, hogy a férfifogyasztó szemében a nő csak akkor teljesedik ki igazán, betöltve a neki szánt helyet ebben a rendszerben, ha megfelelően egyensúlyoz az erő és szépség között. Minden olyan esetben, amikor ez az egyensúly felbomlik, ennek a karakter vonzereje látja kárát, a férfitekintet szempontjából pedig csökken az értéke. Mencimer megállapítása szerint a filmstúdiók úgy vélik, minden tinédzser és felnőtt férfi állandó szexuális izgalomban éli az életét, és így fogyasztja a popkultúra női karaktereit. Elfelejtik azonban, hogy a nemi érdeklődés mellett a férfiakban félelem is lakozik a női nemmel kapcsolatban.⁷⁶

Képregényekben és filmadaptációkban a nők a legtöbb esetben romantikus szerelem vagy mellékszereplő elvtárs, side-kick⁷⁷ szerepét játszhatják. Motivumaik, szerepeik és státuszuk az elbeszélésben csak a férfi főszereplőhöz köthető.⁷⁸

⁷⁴ Szűcs Gergely György: A piacra szabott szuperhős. Budapest, 2015.

⁷⁵ Laura Mulvey: Visual and Other Pleasures. London, Macmillan, 1989

⁷⁶ Stephanie Mencimer: „Violent Femmes”, Washington Monthly, <http://www.washingtonmonthly.com/features/2001/0109.mencimer.html>, 2019.11.04.

⁷⁷ Side-kick – pajtás, jó barát.

⁷⁸ Szűcs Gergely György: A piacra szabott szuperhős. Budapest, 2015.

III.2. A megvívott harc

Ami elengedhetetlen hozzávalója egy jó képregénynek az-az olvasót is megfogó, érdeklő vagy akár elgondolkoztató harc, küzdelem és tétje. Mindegy, hogy milyen izmos és érdekes kosztumben harcol valaki, ha az indíték és a kockázat, amit magára vállal nem eléggé érdekes és megfogó. Ha ez a fajta fűszer hiányzik egy történetből, akkor a képregényhősről készített sorozat ízetlen lesz és nem lesz hosszú életű és az olvasók, pedig elpártolnak a megjelent szuperhőstől és nem veszik meg a lapot.

Megfigyelhető a képregények felépítésében, hogy a különböző szereplők, különböző hangsúlyt kapó háttértörténettel, és történetszállal rendelkeznek. A főhős fővonala mellett néha egyesek előtérbe helyeződnek, máskor pedig megsem említődnek egy-egy kiadott részben, sokszor az olvasók igényeihez igazodva, és érdeklődésükre építve. Tehát a fő történetszál és fő harci motívum mellett mindig találkozunk kisebb, „nem olyan fontos” küzdelmekkel, vagy másodlagos eseményszálakkal. Érdekes megtalálni azt az egyensúlyt, amivel fenttartható az olvasó érdeklődése és a hőskarakterek története is tovább folytatható. Sokszor az a cél, hogy ne legyen se túl unalmas, se túl végleges vagy hamar lezáruló. Milyen harcokat vívnak ezek a hősök, mindig a világ súlya nyomja a vállukat, vagy előfordul olyan is, hogy hétköznapjaikba is betekintést látunk és a rizikós történetek mellett?

A továbbiakban azt mutatom be, hogy a híres szuperhőstörténetekben hogyan jelenik meg ez a történetmesélési felosztás. Mely hősök vívnak folyamatosan vilgraszoló/világmindenséget érintő harcokat, nagyvolumenű markro történetekben és mely hősök azok, amelyek kisebb léptékű kisebb csoportokat/városokat érintő történetekben jelennek meg leginkább.

Ha Batman történetét és karakterét nézzük, titkos identitása Bruce Wayne milliárdosé. Miután születi rablás áldozatai lettek, gyermekként megfogadta, hogy küzd a bűnözés ellen. Felnőttként fizikai erejével és ügyességével, deduktív⁷⁹ nyomozói képességével és tudományos jártasságát felhasználva, sötét denevérszerű álruhát visel éjjel, és Gotham City utcái felett portyázik. A Batman karakterére épülő történetek helyszíne mindig Gotham városa, aminek hangulata a képregény képi világát is meghatározza. Ha megvizsgáljuk a gonoszokat, vagy problémákat, azok mind Gothamot érintik és egyes harcokban nagyon személyesek. Mintha minden baj Gothamban lenne, nem is értem hogy

⁷⁹ Deduktív- magyarázó

miért laknak olyan városban az emberek ahol minden napra jut, valami robbanás támadás stb. Mintha Gotham mágnensként vonzaná a bajt és ha előfordulnak is olyan problémák, amelyek nemcsak Gotham lerombolását érinték, a harcok és megoldás/ lezárás helyszíne minidg Gotham city.⁸⁰

Ellentétben Batman történetének felépítésével Kal-El Superman hajnalát látta a Krypton nevű bolygón, messze a földtől. Világa azonban hamarosan meghalni készült, ezért apja egy űrhajóval kilőtte az újonnan született Kal-Elet az űrbe a Krypton felrobbanása előtt. A mentőhajó végül a Földön zuhant le Kansasban, ahol egy gazda házaspár találta meg és gondoskodott a kis idegenről, saját gyermekükként nevelték fel őtet. Évekkel később, amikor Superman emberfeletti képességei megtutakoztak az igazság és az emberiség védelmét tartotta életjéljének.⁸¹

Amerika kapitány titkos személye Steve Rogers, a nagy gazdasági világválság idején született, és szegény család csenevész gyermekeként nőtt fel. Filatal korában elvesztette apját, kamaszkorában pedig édesanyját. Dühös volt a nácik európai tevékenységére és az 1940-es évek elején csatlakozott az amerikai katonasághoz, és országa szolgálatában harcolt a tengelyhatalmakkal. A fiatalembert alkalmatlannak találták a szolgálatra, de gyenge testalkata miatt vehetett részt titkos katonai kísérletekben. Ily módon Rogers izmai, reflexei és állóképessége tökéletesen fejlett a test természetes állóképességén és teherbíró képességén belül. Rogers megkapta az Amerika Kapitány kódnevet, kapott egy amerikai zászlót és egyenrhat. Bosszút esküdött Amerika ellenségei ellen.⁸²

Wonder Woman, magyar nevén Csodanő. Diána themüszkirai hercegnő Hippolyte az amazonok királynőjének lánya. Az emberek közt civilként Diana Prince névet használ, hogy megőrizze alteregóját. A Themyscira paradicsom szigetén született, a helyen ahol csak női harcosok éltek, növekedtek. Ő egy született vezető, a küldetése, hogy az egész világ egy jobb és biztonságosabb hely legyen. Szerencsére épp időben megérzi, ha egy ember bajban van Metropolisban. Történetének eredeti változatában az anyja agyagból faragta ki és a görög istenek életet leheltek bele, így gyakorlatilag nincs apja. Kedvenc női karakterünk története az évek alatt sokat változott, a New 52 a következő sztorit találta ki számára. A Csodanő Zeusz és Hippolyta gyermeke, ami miatt érthető módon Héra az amazonokat örök ellenségeinek tekinti. Amellett, hogy karpereceiről lepattan a golyó, és

⁸⁰ Cartonionline – Batman

⁸¹ Szabó László: A DC Comics története – Az első superhős

⁸² Amerika Kapitány története <http://users.atw.hu/mugen88/Chars/Amerika%20C.htm>

van egy láthatatlan repülője, Hermész mítikus szandáljait viseli és még a fülbevalói is szuperképességekkel bírnak, főfegyverei közzé tartozik a mágikus lasszó is. ⁸³

A középiskolában Peter Parker emberfeletti képességeket szerzett azzal, hogy egy sugárzással fertőzött pók megharapta. Először saját céljaira kezdte használni újonnan megszerzett erejét és sebességét. Nagybátyja halála miatt azonban közvetetten is felelős volt ezért, ezért rá kellett jönnie, hogy ez az erő nagyon felelősséggel jár. Sok ellenséggel kell megküzdenie nap mint nap, Electro, Homokember, Venom, Zöldmano, Vízember, és Rinó is feltűnnek a Pókemberrel folytatott harcokban. ⁸⁴

⁸³ Gácsi Zalán – Szuperhősbemutató: Wonder Woman

⁸⁴ Gácsi Zalán – Szuperhősbemutató: Pókember

IV. Nagy képregény hatalmak. A DC Comics és a Marvel harca a hőstörténetek fényében

A manapság sikert sikerre halmozó képregénytörténetek és azok hősei amerikában kezdték meg a terjeszkedésüket amivel sikerült az egész világot meghódítani. Bármily laikus is legyen az ember ebben a témában kizárt hogy ne legyen tisztában a fogalom alapjaival révén annyi helyről visszavezethető a képregény jelenléte. A legtöbb szuperhős felsorakoztatásában két nagy képregény kiadó jeleskedik. Eme két kiadó a DC Comics és Marvel, a továbbiakban ennek a két multimilliárdos cégnek a történetét és kapcsolatát mutatom be.

DC vagy Marvel? Ez a kérdés merül fel minden egyes rajongónál. Mind a két képregénykiadó hasonló színvonalat képvisel.⁸⁵

10. ábra. Marvel vs DC

A DC Comics korábban National Periodical Publications vagy National Periodicals néven ismert, az Egyesült Államok egyik legnagyobb képregénykiadója.⁸⁶

DC szerepet játszott olyan híres karakterek létrehozásában, mint Superman, Batman és Wonder Woman, Flash, Zöld Lámpás, Aquaman, Zöld Íjász és az Igazságügyi Liga csapatának tagjai. Az elmúlt évtizedekben pozíciójuk magasabb, mint a legtöbb képregénykiadó.⁸⁷

Malcolm Wheeler-Nicholson őrnagy 1934-ben alapította a Nemzeti Közös Könyvkiadót (National Allied Publications). Első képregényük 1935. Január 11-én tették

⁸⁵ Gácsi Zalán - Szuperhősbeutató

⁸⁶ Szabó László: A DC Comics története, 2013.

⁸⁷ Szabó László: A DC Comics története, 2013.

közzé, a New Fun: The Big Comic Magazine. Következő címük a New Comics volt, amely 1935 decemberében jelent meg. Aztán a cím tovább fejlődött Adventure Comics-ba, amely az egyik leghosszabb ideje futó képregény sorozattá nőtte ki magát.⁸⁸

Nicholson harmadik soron következő szériája a Detective Comics volt, amely 1937 márciusában jelent meg. A mű létrejöttében Harry Donenfeld segédkezett, aki már korábbról is jártas volt a képregények kiadásában. Megalakult a Detective Comics, Inc, amit Nicholson és Jack S. Liebowitz, Harry könyvelője alapított. A városi bűnözést bemutató, rejtélyekbe és nyomozásokba invitáló modern képregény volt. Pénzforgalmi⁸⁹ problémák miatt Nicholson ideje a cégnél nem nyúlt hosszabbra egy évnél. Távozása után viszont Harry és Jack úgy döntöttek bővíteni akarják az új vállalatukat, és felállítják a National Allied-ot és az All American nevű társaságot, később átalakították őket és a DC Comics névre keresztelték.⁹⁰

1933 óta Joe Shuster és Jerry Siegel megszállottja a Superman nevű karakter létrehozásának gondolata, de a kiadók egyre inkább elutasították regényhőseiket (Mivel az akkori képregények csak cowboyokat, detektíveket és hasonló karaktereket tartalmaztak, nem volt példa a ma ismert szuperhősökre). A DC felfigyelt az érdekes ötletre és elsőként fogadták el a friss karaktert, mivel a kiadónak fő attrakciójának készülő Action Comics szerkesztő nélkül maradt, ezért Joe és Jerry állt elő ezzel az ötlettel. A karakter elsöprően sikeres volt, első három kiadásának millió példánya volt.⁹¹

Mivel hogy Superman ilyen nagy sikert aratott, meg akartak alkotni egy másik szuperhőst. Egy olyan alakot, akin tetten érhetőek Superman vonásai, de nincs nyoma benne az emberfeletti képességeknek. Ennek kapcsán 1939-ben megszületett Batman. Csak hamar hasonló viszonyulást váltott ki az emberekből, mint Superman így a kiadó újabb sikert könyvelhetett el magának.⁹²

Az 1941-es évben tűnik fel az első szuperhősnő, Wonder Woman. Csakúgy, mint nappal az ártatlanokra vigyázó, épületek között repülő Superman és éjjel az árnyékban megbóvú igazságosztó Batman, Wonder Woman is nagy sikereket aratott.⁹³

A sorozat káprázatos megjelenése a mai legjobb művészek felelőssége, valamint a leghíresebb írók történetei. A történet bevezető részének beágyazásával többet

⁸⁸ Kilencedik.hu – Képregények: A DC Comics története, 2012.

⁸⁹ Pénzforgalmi – forgalom, mely szerint valamely helyen kisebb nagyobb összeg pénz adás-vevés által kézről kézre járt.

⁹⁰ Kilencedik.hu – Képregények: A DC Comics története, 2012.

⁹¹ Gaál Tamás: Szuperman megálmodója. Kultúra, Irodalom, 2016.

⁹² Szabó László: A DC Comics története, 2013.

⁹³ Kilencedik.hu – Képregények: A DC Comics története, 2012.

megtudhatunk a szereplőkről, betekintést nyerhetünk a szerző korábbi műveibe, és elárulhatjuk előttünk, miért olyan különleges a történet.

A Marvel Comics egy amerikai képregény kiadó, mely Marvel Entertainment tulajdona. 1960-tól a cég egyike az Egyesült Államok két legnagyobb képregény kiadó vállalatának a DC Comics mellett. Székhelye New Yorkban található.⁹⁴

Martin Goodman, a ponyvaregények kiadója 1939-ben alapította a Marvel Comics-ot. Első kiadványuk ez év októberében jelent meg. Ez a verzió azonnali sikert aratott, amelyben másodszor lépett színre Bill Everett mutáns antihőse, Namor herceg, a Torpedó és az első alkalommal Carl Burgos androidos szuperhőse, a Fáklya.⁹⁵

A társaság első szerkesztője, írója és fogalmazója, Joe Simon az akkor legendás Jack Kirby-vel együttműködve létrehozta Amerika kapitányt, az egyik első hazafias szuperhőst. Az első Amerika kapitány képregényben 1941 márciusában jelent meg. A kiadvány nagy sikert aratott.⁹⁶

Az 1960-as évek

Azt követően, hogy a DC Comicsnak az 1950-es évek végén és 1960-as évek elején sikerült új életet lehelnie a régi szuperhősökbe a Marvel megpróbált a maga módján lépést tartani.

Stan Lee aki szerkesztő és író pozíciót töltött be Jack Kirby szabadúszó rajzolóval karöltve létrehozta a Fantasztikus Négyest, amin nyomokban, ugyan de egyezés mutatkozott a Challengers of the Unknown sorozattal amit Kirby alkotott meg a DC számára 1957-ben. Az útjára bocsátott „szuperhősök a valódi világban” olyan irányváltás volt, ami kisvártatva nagy sikert aratott. Eme kezdeményezés közepette a Marvel egyre több szuperhőssel, anti-hőssel és kiadvánnyal árasztotta el a nagyközönséget. Ennek kapcsán született meg a Hulk, Pókember, Thor, a Hangya, Vasember, az X-Men, a Fenegyerek és olyan szuperbűnözők, mint Fátum Doktor, Magneto, Galactus, a Zöld Manó és dr. Octopus. Az új sorozatok közül a legnagyobb sikerben Lee és Ditko társszerzője, A csodálatos pókember profitált belőle. A Marvel attól sem hátrált meg, hogy a Not Brand Echh nevű képregényeiben kicsúfolják a saját és más társaságok által létrehozott szuperhősöket és történeteiket.⁹⁷

⁹⁴ Sites.com – A Marvel Comics Története

⁹⁵ Sites.com – A Marvel Comics Története

⁹⁶ Sites.com – A Marvel Comics Története

⁹⁷ Sites.com – A Marvel Comics Története

Jellemző lett a Marvel képregényei kapcsán hogy komoly szerep jutott a karakterek személyiségének. Az addigi szuperhős képregényeknél ez csupán elenyésző mértékben volt jelen. A Pókember álarca mögött megbúvó fiatal hősnek önváddal és egyéb hagyományos problémákkal is meg kellett küzdenie, nemkülönben a hozzá hasonló kamaszoktól. A tökéletességet árasztó, makulátlan szuperhősök helyére egyhamar emberibb karakterek kerültek. Valamelyik hős szereplő inkább bűnözőre vagy szörnyre hasonlított. Eme szokatlan megközelítés eredményezte később a forradalmi változást a képregény-iparágban.⁹⁸

Munkája révén Lee az ipar egyik legelismertebb embere lett, valamint az egyik legismertebb ember. Feladatai gyorsan fejlődtek, még a "primitív" gondolatok és történetek, vagy akár egyetlen ötlet között is, a gondolatát azonnal papírra vetették a rajzolóknak. Ez az úgynevezett csodamódszerhez vezetett.⁹⁹

1968-ban Martin Goodman, a Marvel Comics alapítója eladta a céget és más kiadói vállalkozásokat a Perfect Film and Chemical Corporation-nek. Ettől kezdve a vállalkozások mindegyike egyetlen leányvállalatban csoportosul a **Magazine Management Co.**-ban ahol Goodman továbbra is kiadói tisztségben tevékenykedik.¹⁰⁰

Az Amerikai Egyesült Államok legnagyobb képregény kiadóinak egyike a DC Comics, amely sok ismert szuperhőst hozott létre, mint pl.: Superman, Batman, Flash, Zöld Lámpás, és még sorolhatnám. Malcolm Wheeler-Nicholson őrnagy alapította meg a vállalatot 1934 őszén, amit akkoriban National Allied Publications néven ismertek az olvasók.

A DC comics mellett a másik legelismertebb képregény kiadó a Marvel Comics. Ami szintén sok szeretett szuperhősünket létrehozta, ide tartozik: A Fantasztikus négyes, a Csodálatos Pókember, Hihetetlen Hulk, Vasember, Fenegyerek és még sokan mások. A Marvel Comicsot Martin Goodman alapította 1939-ben.

⁹⁸ Sites.com – A Marvel Comics Története

⁹⁹ Sites.com – A Marvel Comics Története

¹⁰⁰ Sites.com – A Marvel Comics Története

Képregényhősök megjelenésének kronológiai táblázata

DC vagy MARVEL	Képregény megnevezése	Készítők neve	Megjelenés dátuma
DC COMICS	Superman	Joe Shuster és Jerry Siegel	1933
DC COMICS	Batman	Bob Kane és Bill Finger	1939
DC COMICS	Robin	Bob Kane, Bill Finger és Jerry Robinson	1940
DC COMICS	Flesh	Gardner Fox és Harry Lampert	1940
DC COMICS	Zöld lámpás	John Broome	1940
MARVEL	Amerika kapitány	Joe Simon író és Jack Kirby	1941
DC COMICS	Aquaman	Paul Norris és Mort Weisinger	1941
DC COMICS	Wonder Woman	William Moulton Marston és Harry G. Peter	1941
DC COMICS	Az Igazság ligája	Gardner Fox	1960
MARVEL	Fantasztikus Négyes	Stan Lee és Jack Kirby	1961
MARVEL	Pókember	Stan Lee és Steve Ditko	1962
MARVEL	Hulk	Stan Lee és Jack Kirby	1962
MARVEL	Thor	Stan Lee, Larry Lieber és Jack Kirby	1962
MARVEL	X men	Stan Lee és Jack Kirby	1963
MARVEL	Fenegyerek	Stan Lee, Bill Everett és Jack Kirby	1964
MARVEL	Fekete párduc	Stan Lee író és Jack Kirby	1966

V. Gyakorlati rész bemutatása

Gyakorlati foglalkozás előkészítése közben azt tűztem ki célul, hogy olyan formában tudjam bemutatni a képregényeket, hogy az az óvodás korú gyerekeknek érdekes és figyelemfelkeltő legyen. A gyerekekkel megszerettessem a képregényeket, és felkeltsem bennük az figyelmet az olvasástanulás fontosságára. Játékos formában adjam át nekik a képregényekben lejátszódó szituációkat. Saját nézőpontjukból tudják megkülönböztetni a történeteszlakat.

A tavalyi gyakorlatomban két foglalkozás keretein belül ismerkedhettek meg az óvodás gyerekek a képregények világával. Az első foglalkozáson egy kiselőadást tartottam az óvodásoknak, játékos formában, mely során bemutattam és elmagyaráztam szemléltető segítségével, hogyan is néz ki egy képregény, hogyan jön létre egy történeteszl, mik is azok a szóbuborékok. Majd kérdéseket tettem fel: milyennek látják a gyerekek a képregényeket, amelyre a következő válasz érkezett: „Színes képes könyv”, vagy pedig hogy tudják-e kik is a képregények és a bennük lejátszódó történetek főszereplői, felismerik-e őket a szemléltetőben. Miután egy párat megneveztek, közösen megbeszéltük, kik is azok a szuperhősök, miről ismerni fel őket, hogyan is öltözködnek, milyen szuper képességekkel rendelkeznek.

Második foglalkozáson saját képregény készítésével foglalkoztunk. A szó-kép

kapcsolat kétfajta módszerét készítettem el, az első lapon három képkocka található, amiben az ismert Garfield mese történeteszlai alakulnak ki. Ebben a gyerekek feladata volt, hogy rávezetés segítségével megfogalmazzák mi is történik a rajzfilmfigurák között. A gyerekek válaszaival töltjük ki a képkockák alatti sávot, ami épp a cselekvés történetének leforgásáról szól majd. A második képen a szó-kép kapcsolat egyik fordított módszerét alkalmaztam. A gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve megfogalmaztam a

történet szöveges részét, tartalmát, ahová a gyerekek önnálón elkészítették az oda illő rajzot. Felolvastam nekik a szöveget, és megkérdeztem milyen rajzot gondolnak ideálisnak a szöveghez.

Megfigyeltem, hogy a gyerekek számára nehézséget jelent, a kisebb képkockákban való rajzolás, így az idei foglalkozásokon ezt feladatot módosítottam. A három képboxot külön A4-es lapokra nyomtattam, hogy a gyerekek nagyobb felületen dolgozhassanak. Így egy gyerekeknek három rajzot kell elkészítenie, úgy hogy közben a képkeret belső felében dolgoznak. Három képtörténetet készítettünk, a gyerekek maguk dönthetik el, miről szeretnének rajzolni, pl. a kedvenc játékukról, pillangókról vagy épp tortasütsésről.

Amikor a képregények bemutatásának gyakorlati foglalkozását készítettem elő, ebben az évben a szakdolgozatom kapcsán, inkább a tematikus foglalkozásokra helyeztem a hangsúlyt. Betekintést nyújtok a gyerekeknek a szuperhősök világába és együtt életrekelünk egy mesés történetet.

Gyakorlatom elvégzésének helyszínére két óvodát látogattam meg: a Palágykomoróci „Mesevár” óvodát melynek létszáma 14 fő és a Téglási óvodát, melynek nagycsoportjában 12 fővel foglalkozhattam.

A dolgozatom gyakorlati részét négy foglalkozásban valósítottam meg:

1. A képregények bemutatása, játékos módon
2. Rajzfoglalkozás: Saját képregény rajzolása
3. Szerepjáték: Mesés történet eljátszása

A foglalkozás menetét fotókkal dokumentáltam, amik alapján elkészítettem a saját képregényünket, egy whatman papírra kollázs technikával. A negyedik befejező foglalkozás:

4. Saját képregény nézegetése közösen a gyerekekkel, élmények felelevenítése.

V.1. A képregények készítésének technikai alapjai

A Képregény, mint önálló irodalmi és művészeti műfaj rá jellemző, sajátos technikai háttérrel rendelkezik. Kialakult szabályok és formai rendszer teszi lehetővé az olvasó számára, hogy közérthetően és esztétikailag is kielégítő lapokat fogjon a kezébe. Az ötlet megszületésétől az üzletek polcaira kerülésig és az olvasók otthonáig, hosszú göröngyös út vezet.

Az alábbi fejezetben, azt mutatom be milyen formai meghatározások, formai szabályok mentén és milyen feladatköröket betöltő különböző személyek együttműködésére van szükség egy Képregény megszületéséhez.

Ha kinyitunk egy képregényt, mindegy hogy melyik stílust képviseli és a föld bolygó melyik részén készült, színes vagy fekete fehér, azt látjuk hogy a képek és grafikák keretekben vannak elhelyezve, amelyek különböző négyzetrácsos oldalakra osszák fel a történeteslapot.

A keretezés segít a történet követésében és olvasásában, így az elénk rakott információt - legyen az kép vagy szöveg – összekapcsolja, felosztja és a képkockák közötti átmenetet már a fejünkben egészítjük ki. A nyugati kultúrákban a keretek balról – jobbra haladó olvasása, az egymást követő képek összekötése segíti az olvasót a történet megértésében.

A keretek közötti átmeneteknek hat típusát ismerjük:

1. Pillanatról pillanatra történő átmenet: egy cselekményt pillanatonként jelenít meg.
2. Cselekményről cselekményre: a lényeges mozzanatokot jeleníti meg. Segíti a lendületes tempót az eseménydús történeteknél.
3. Szereplőről szereplőre: párbeszédeknel használt.
4. Jelenetről jelenetre: térben és időben nagyobb ugrás megy végbe.
5. Nézőpontról nézőpontra: a helyszín hangulatának érzékeltetésére használják elsősorban Japánban. A keleti történetekben ugyanis régóta épp annyi szerep jut az ottlétnek, mint a megtett útnak.
6. Logikai ugrás: a képkockák között látszólag semmilyen logikai kapcsolat nincs. Akísérleti képregényekben azonban gyakran használják.¹⁰¹

¹⁰¹ Kiss Gábor: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [10.old.]

Az elkészítés menete:

A szerkesztő az, aki "összegyűjti és irányítja" a képregény teljesítéséhez szükséges összes tevékenységet. A szerkesztőknek ellenőrizniük kell az egyes munkafolyamatokat, hogy az olvasóknak a legtökéletesebb, legmagasabb színvonalú és hibamentes kiadványokat biztosítsák. A képviselők vagy asszisztensek segíthetik munkájukat, ezáltal pontosítva a szervezést és az ellenőrzést.¹⁰²

A képregény-alkotás első szakasza azzal kezdődik, hogy az író kitalálja a történet tartalmát. Lehet, hogy ez humoros, de az általa tervezett cselekmények még izgalmasak vagy dámaiak is.¹⁰³

A karakter viselkedése és személyisége szintén fontos kiegészítője a narratív kalandnak. Amint a történet és a szereplők ötlete eljut egy bizonyos "fokig", a szerző papírra dobja és elkészíti a forgatókönyvet. A forgatókönyv tartalmazza a képregény képkockáiban bekövetkező pontos változásokat. Tartalmaz minden jelenetet és magyarázatot, beleértve azt is, hogy a karakter mit mond, vagy mit csinál, és milyen hangeffektusokra van szükség az egyes képkockákhoz (pl.: bimm, bamm-boom). Ezt követően a szerkesztő megvizsgálja a forgatókönyvet, és észrevételeket fűz az irományhoz. Konzultálnak az íróval, hogy megvitassák a problémás részt, ha úgy gondolják, hogy változtatni kell rajta. Miután minden nézeteltérést megbeszéltek, a szerkesztő beleegyezésével megkezdhető a rajzok elkészítése.¹⁰⁴

Annak okán hogy korábban csupán a gyermekek jelentették a képregények célközönségét a füzetek rajzai nem sok elismerést kaptak a felnőttektől. Mostanra viszont szembetűnő változás ment végbe e téren. Túlzás lenne azt állítani hogy fiatal és érett olvasókat is egyetemben képes magához vonzani az iparág széles kínálata de mind a két korosztály megtalálhatja a neki tetsző darabot az eltérő hangvételi és tematikájú képregények között. Tudományos-fantasztikus, társadalmi, szociális és politikai képregények is megtalálhatók a képregénypiacon, különösen az idősebb emberek számára.¹⁰⁵

Ennek a képregényes szabadúszó életformának egyik előnye hogy az alkotó önerőből is elkészítheti saját kiadványait, s ha nyomtatásban nem is, de megoszthatja azt a világháló segítségével ahol rajongótáborra is lelhet művei kapcsán. Mindez ugródeszka

¹⁰² Kiss Gábor: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [6.old.]

¹⁰³ Kiss Gábor: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [7.old.]

¹⁰⁴ Kiss Gábor: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [7.old.]

¹⁰⁵ 444: Képregényelmélet –Szuperhősválság

lehet a hagyományosan papír alapú megjelenésnek lévén ha jó fogadtatásban részesül az internetes bemutató nem kizárt hogy az emberek pénzt is áldoznának rá hogy nyomtatásban is megjelenjen a példány. A világháló abban is segítséget jelenthet hogy a kiadók felfigyeljenek a törtető tehetségekre és ha bizalmat szavaznak munkáik iránt publikálják is azokat.¹⁰⁶

Nem meglepő hogy némely munkafolyamatok manapság már gyorsabban elvégezhetőek a számítástechnikát igénybevéve, azonban így is a megszokott lépésekkel kell eljárni. Külön feladat jut a titkároknak, és egyéb munkatársaknak, akik révén a vállalat megbirkózhat a gazdasági és jogi úton felmerülő nehézségekkel. Ezek a feladatok magukban foglalhatják a szerződések aláírását, az előfizetések rögzítését, a fizetések kiosztását, a különböző újságokhoz és nyomdákhoz való kapcsolattartást, az újságok kiadókhoz történő eljuttatását stb. Mint minden más kereskedelemmel kapcsolatos terméknek a képregényeknek is igazodniuk kell a fogyasztói igényekhez. Fáj belegondolni hogy a művészet meghatározott módon kell szülessen, viszont ismerünk olyan tehetséges alkotókat akik éppen eme irányelvek alapján hoztak létre olyan karaktereket amik mára már osztatlan elismerést élveznek. Esetenként olyan történetek is születtek amik kisvártatva beváltották vagy túl is szárnyalták a hozzájuk fűzött reményeket. A Pókember füzeteket érintő csökkenő népszerűség miatt a Marvel kísérletezni kezdett azzal hogy miként vonhatna be újabb olvasókat. Ennek eredményeként 1979-ben megszületett Fekete Macska. A csábos megjelenést és a sokak által imádott házikeveceket ötvöztve Marv Wolfman és Dave Cockrum alkotók érezték hogy nem fognak mellé nyúlni. A Pókember eladásai rövidesen megkétszereződtek ami bebetonozta FeketeMacska helyét és utat nyitott pár hozzá hasonlóan az olvasókból vonzalomat kiváltó Hősnőnek és Anitihősnőnek.¹⁰⁷

Hogy befogják a másik szemét mind a DC mind a Marvel megpróbált a konkurenciánál magasnépszerűségnek örvendő karaktereket a saját képregényeibe átültetni. Ezek többnyire siralmas kísérletezések voltak, már-már a plágium határait feszegetve, amik három vagy öt lapszámnál neméltek tovább. Vannak azonban olyan kivételek amik egyformán sikeresek lettek például a Swamp Thing (DC Comicks) és Man Thing (Marvel) vagy az Aquaman (DC Comics) és Namor (Marvel). Az egymás ötleteinek felhasználásának egyik érdekes esete a DC Red Tool karaktere akia Marvel Deadpooljának mintájára készült akit a Marvel a DC Deathstroke karaktere alapján csinált.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Tim Merrison: Comics and magazines (Media story), 1990

¹⁰⁷ Tim Merrison: Comics and magazines (Media story), 1990.

¹⁰⁸ Tim Merrison: Comics and magazines (Media story), 1990.

V.2. A képregények vizuális nevelési célzatú használata

Ahogy már korábban is megvizsgáltuk, láttuk, hogy a kép olvasása mennyire fontos része, milyen fontos helyet kap a képregények világában. A kép olvasás és képek követése, megértése megelőzi a szövegek olvasását és szövegértés kialakulását.

A képregény az-az átmeneti eszköz, ami az óvodások számára oly nagy lépés között helyezkedik el a betűk és képek között. Az indulatszók hangjelek képi ábrázolása lehet előkészítő segédeszköz az olvasás tanulásában és tanításában. Átjáró, átmeneti médium.

Ismerkedés a műalkotásokkal. A gyermek jobban fogékony a színekre, formákra, kifejező hangokra, aktívan reagál rájuk.¹⁰⁹

Különösen fontos az emberi hang - ének, szelíd, eltérő hangzású. Egyedül kezdi átlapozni a könyvek oldalait, illusztrációkat és képeket néz, felismeri a mesefigurákat, megpróbálja megismételni a mese és a főszereplők nevét, figyelmesen hallgatja a felnőtt olvasatát, kéri, hogy ismétlje meg. Javítja a gyermek látási és hallótevékenységét élettapasztalatainak gazdagítása, az ötletek finomítása révén.¹¹⁰

Művészi és gyakorlati tevékenység. A gyermek megvizsgálja az érdeklődésre számot tartó elemeket; az élénk színekre, a szokatlan formákra és az emberi hangok intonálására összpontosít. Aktívan reagál a szavakra, megismétli a hangokat, egy-két szóból álló szavakat. Hallgatja a gyermekmeséket, felismeri az ismerős karaktereket; érdeklődéssel figyeli a mese történetét, amelyet egy szülő játszik, érzelmileg reagál a személyek megjelenésére, szavaira és tetteire (örül, meglepett, csalódott, rémült); szorosan figyelemmel kíséri a karakterek mozgását: eltűnt személyeket keres, felismeri a szeretteiket, megpróbálja megismételni az egyes műveleteket.¹¹¹

Alapvető oktatási feladatok

Fejlesztés:

- felhívja a figyelmet a művészi szóra, annak szépségére, éneklésére, fejleszti a nézőképességét, hallgatását, kellemes benyomást keltsen;
- elősegítse az egyszerű irodalmi művek iránti érzékenység fejlesztését, animáció, pozitív érzelmek.

¹⁰⁹ O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

¹¹⁰ O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

¹¹¹ O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

Nevelés:

- gyakorolja az emberi hangszín megkülönböztetésének képességét a szóbeli népi művészet mintáinak hallgatása közben;
- érdeklődést mutat a gyermekek könyve iránt, élénk illusztrációk, ismerős karakterek, az olvasás folyamata iránt.

A felnőtt felveszi a gyermeket a művészi szavakba, fejleszti érzéki üzenetét anyanyelvén, elemi irodalmi preferenciákat alkot. Változtatja a hang tónusát, az arckifejezéseket, igénybe veszi az expresszív mozdulatokat és a gesztusokat, hogy felerősítse a gyermek hallotta szó benyomásait.¹¹²

A könyvek vizsgálatakor a gyermek megpróbál hangot adni, leállítja az élénk illusztrációkat, és örül, felismerve az emberek és állatok képét. A felnőtt tehát megerősíti találgatásainak helyességét; arra ösztönzi, hogy érezze a művészi szó, a versszöveg szépségét. A könyvekben szereplő illusztrációk felnőttkori nézése segít felidézni és megérteni a gyermek hallottait. Vannak száz és fél beolvasott könyv, játékkönyvek, rádiókönyvek, hangoskönyvek.¹¹³

A felnőtt felhívja a gyermek figyelmét az élénk illusztrációkra, megtanítja óvatosan átjárni a közönséges és a zenei könyvek oldalain, a gyermekkel együtt örül a sikerének, ösztönzi a vágyát, hogy utánozza a mesék, a dalok, a kényelem és a mesék hangjait, mozgásait, arckifejezéseit, találjon meg egy ismerős karaktert, ösztönzi a kíváncsiságot.¹¹⁴

Képzőművészet. A gyermek aktívan részt vesz az első művészeti élményekben. Spontán, de aktívan megtanulja az anyag tulajdonságait, művészi és esztétikai kifejezést. Miután az első személyesen választott egy vonzó játékot, tárgyat, érzi és kifejezetten kifejezi annak szükségességének önelégedettségének örömét. Hang, mimika, aktív mozgások mutatják a hangulatát. Minden gyerek a saját módján csinálja. Szelektivitás van bizonyos színű, alakú, vagy hangos textúrájú játékokkal kapcsolatban. A gyermek az egyiket részesíti előnyben, vagy közömbös marad másokkal szemben, vagy teljesen elhagyja őket.

A gyermek művészi és esztétikai fejlődésének ezen időszakát képzeletbelinek tekintik. Jellemzője a gyermekek érdeklődése az anyag iránt, az ecsetvonások és foltok alkalmazási folyamata. A gyermekek művészi tevékenységének sajátossága a hangos kreativitás és az improvizáció: a szabad kreatív konstrukciókban a

¹¹² O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

¹¹³ O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

¹¹⁴ O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

gyermekek könnyen kombinálhatják a különféle művészeteket (rajzolás vagy improvizálás hangszerekkel, miközben egyszerű cselekményt készítenek vagy énekelnek). A korai gyermekkori nevelés egy gyermekek improvizációja, képekkel, szavakkal, mozgásokkal, hangokkal, zene, dallam, ritmus stb. Az improvizációs termékek "elrejtik" a képet (amelyet a gyermek gyakran nem is azonosít). A "látás" segít egy felnőttnek, aki még mindig kínos mozgásokat, grafikus görbületeket és a kép színes foltjait látja ("Amit rajzoltál, egy virágra, almára emlékeztet nekem"). A felnőtt művész esztétikai kompetenciája, figyelve és reagáló képessége fontos feltétele a gyermek művészi és esztétikai potenciáljának felébresztéséhez, támogatásához és további fejlődéséhez.¹¹⁵

A művészi tevékenység legegyszerűbb formáinak jellemzője a korai életkorban a gyermek hajlama a különféle művészetek könnyű kombinálására: festeni, improvizálni a gyermekek szerszámaira, verset készíteni, énekelni. A korai gyermekkori esztétikai fejlődés sajátosságai a zene, a művészi szavak, a színes képzőművészet és a színházi művészet magas érzelmi érzékenysége. A rajz és a tapadás (képi tevékenység), az építkezés (az építési tevékenység) és a dekoráció (a dekoratív tevékenység) ebben a korban határozottabbak, motiváltabbak és hatékonyabbak. A képzőművészeti alkotások megfontolásainak háttérében bontakoznak ki: festmény, könyv illusztráció, dekoratív művészet (népi játék, udvar, háztartási cikkek), szobrászat.¹¹⁶

A gyermek esztétikai hozzáállása a világhoz bonyolultabbá válik. Nemcsak a természettel és a magasabb környezet tárgyával, hanem az emberek világával, magukkal és saját művészeti termékeikkel való kapcsolatában is megnyilvánul. Az esztétika és az erkölcs összekapcsolódik a gyermek tudatában. A művészi és esztétikai fejlődés korai életkorában elért eredményei alapján a fiatal óvodásvezető elkezd vezetni, hogy milyen képzeletbeli eszközökkel (li-ni, folt, kenet, lenyomat; plaszticitás, stabilitás vagy alakváltozékonyság) egy adott eszköz (ceruza, ecset) segítségével szerezhető be: agyag, építőanyag, természetes anyag). A gyermek tudatosan és céltudatosan megtanulja a rajz különböző módjait (rajz, modellezés, építkezés, applikálás, művészi tervezés papírból, maradékanyagok és természetes anyagok átalakítása). Megalakul a kép operatív-technikai, képi oldala.¹¹⁷

Növekszik a művészetben való részvétel, a művészi képek létrehozásának, a művészi tevékenység módjainak (koncentráció, észlelés, szeretet, animáció, lelkesedés, azonosítás,

¹¹⁵ *O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.*

¹¹⁶ *O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.*

¹¹⁷ *O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.*

élet, imitáció, improvizáció stb.) Megismerésének lehetősége. A gyermek képes a művészet képeinek holisztikus és érzelmi felfogására, a mű tartalmának alapvető tudatosítására. Összehasonlítja a művészeti képeket egymással, korrelálja őket a valóság megfelelő jelenségeivel, készíti az első általánosításokat.¹¹⁸

¹¹⁸ *O. Л. Кононко: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.*

V.3. Projektmunka- Foglalkozásterv

Az óvodapedagógus neve: Szanyi Violetta

A foglalkozás időpontja: 2021. október 6. – október 8.

A foglalkozás helyszíne: Palágykomoróci Mesevár Óvoda

Csoport: Vegyes életkorú csoport, nagycsoport.

Az óvodai csoport létszáma: 14

A tevékenység típusa: Új ismeretek feldolgozása.

A tevékenység témája: Képregények és szereplőik, szuperhősök.

A Foglalkozásterv célja: a gyerekek megismertetése a képes regényekkel, szuperhősökkel, mint szereplőkkel. Vizuális képességek fejlesztése, szókinccsgyarapítás, beszédképesség fejlesztés, képzelet fejlesztése.

Munkaforma: egyéni és csoportmunka.

Nevelési feladatok: az esztétikai érzék alakítása, az együttműködési képesség fejlesztése, önállóságra nevelés nagycsoportosoknál.

Képesség és készségfejlesztés: fantázia, figyelem fejlesztése, formák alakítása, továbbfejlesztése, az arány, a forma, színérzék fejlesztése, kommunikációs képesség fejlesztése.

Az alkalmazott módszerek, eljárások: Bemutatás, beszélgetés, gyakorlás, megfigyelés, értékelés (pozitív megerősítés).

Eszközök: Szemléltető eszközök (képregények), A4-es papírra kinyomtatott képregény, ceruza, álarcok, jelmezek.

Foglalkozás megszervezése:

Előző este megtervezem a projekt foglalkozástervet középső és nagycsoportos gyerekek számára. Összegyűjtöttem a szemléltetőket (képregényeket), amiket majd bemutatok a vegyes csoportban. Kinyomtatom A4-es papírra a gyerekek által megrajzolt, illetve megszerkeztett képregényt.

A projekt foglalkozásterv 3 esetleg 4 alkalmat vesz igénybe. Első alkalommal a cél a gyerekek megismertetése a képregényekkel, beszélgetés, ismeretek bővítése, emlékezőképesség fejlesztése, képregények nézegetése és a képregény képi világának, szó-kép kapcsolatának, nyelvezetének közelebbi megismerése.

Fontos hogy közösen megbeszéljük a látottakat, hogyan is néz ki egy képregény, miből áll, mik azok a szóbuborékok, képkockák, cselekvés/történet leforgása, valamint a

legfontosabb, a szereplők. Majd kitérni a főszereplőkre és a szuperhősökre. Közösen megbeszéljük a csoporttal kik is azok a hősök, miért nevezik őket szuperhősöknek, milyen feladatot látnak el, hogyan öltözködnek, milyen szupererővel rendelkeznek. Illetve kinek ki a kedvenc szuperhőse, és milyen szuperképességekkel rendelkeznek.

A második alkalommal már aktívabban bevonom a gyerekeket a munkába és gyakorlatban is megismerjük a képregények világát, a készítés alapjait. Bemutatom, hogyan is készül el egy képregény, amit egy három boxos rovid képregény elkészítésével demonstrálok:

Az előre kinyomtatott A4-es lapokat szétosztom a gyerekeknek. A lapon a képregény, szó-kép kapcsolat létrehozásának egy fordított módszere látható. Megvannak a címszavak és a gyerekek önnáló feladata, hogy a szavaknak megfelelő rajzot készítsék el a képkockákba. Három történetszaklat, jelenet találtam ki ehhez a gyakorlathoz:

MENNYI PILLANGÓ	APILLANGÓK SZERETIK A VIRÁGOKAT	ÉN IS SZERETEM, AKKOR PILLANGÓ VAGYOK?

MIT KÉSZÍTESZ?	TORTÁT SÜTÖK. .	SZÉP EZ A TORTA, DE ANYUKÁM SZEBBET CSINÁL.

MIVEL JÁTSZOL PETI?	A KEDVENC KISAUTÓMMAL	NEKEM MOST EZ A KEDVENC JÁTÉKOM.

A gyakorlati részben a projekt foglalkozástervet először a Palágykomoróci Mesevár óvoda vegyes csoportjában teljesítettem. Előre megbeszéltem az óvodapedagógussal, milyen témájú foglalkozással készültem, illetve hogyan is fogom levezetni.

Első látogatásommal bemutatkoztam a gyerekeknek, majd elmeséltem milyen témával készültem a vizuális foglalkozásra. Első körben megismertettem őket a képregényekkel, saját kézben magyaráztam el, hogyan is néznek ki, mik azok a szóbuborékok, a képkockák, illetve hogyan is ismerhetünk meg egy mesés történetet a képregények által. Kiosztottam a saját képregényeimet, amiket gyermekkoromban gyűjtöttünk a bátyámmal, hogy a gyerekek maguk is jobban szemügyre vehessék az érdekesnél érdekesebb, színes képregényeket, majd miután az egyiket megnézték cserélgették őket. A következő képregényekkel készültem a gyerekeknek szemléltetés céljából:

1. Dufloy-Farran-Sadler: Képregényes Rock történet
2. Sam Lundwall: Visszatérés a földre
3. Peyo: Négy törp története. Törpicur
4. Waly Disney: Miki egér
5. Disney: Donald kacsa
6. Oscar Martin: Tom és Jerry
7. Garfield
8. Superman - Batman
9. Rozsomák
10. A hihetetlen pókember

11. ábra. Képregények bemutatása

Miután megbeszéltük hogyan is néznek ki a képregények, és szemügyre vettük őket kezdődött a rajzfoglalkozás. Megmutattam és elmagyaráztam a kinyomtatott képregénykonkákat, hogy mi is a gyerekek feladata. Felolvastam nekik melyik képregény kocka alatt milyen szöveg áll, és hogy ezáltal rávezetés segítségével milyen rajzot kell elkészíteniük, hogy elkészüljön a saját képregény történet.

12. ábra. Rajzfoglalkozás

A gyerekek aktívan részt vettek a rajzfoglalkozáson, nem mindenki szerette volna kiszínezni a rajzát, páran úgy látták jónak, ha csak a grafit ceruzával megrajzolt rajz marad a papíron, színezés nélkül. A vegyes csoport idősebb tagjai, amik már elmúltak 5 évesek szívesen színezték ki a rajzokat.

13. ábra. É.D. rajza, 4 éves kisfiú

Az elkészült rajzok után, körbe ültünk a csoportszobában és közösen megbeszéltük ki ismeri a szuperhősöket, mit tud róluk. Majd ismereteik bővítésével beszélgettünk arról, hogy milyen szuperképességekkel rendelkeznek a szuperhősök, kik harcolnak a jó érdekében, és kik a gonosztevők egy szuperhős történetben, milyen jelmezdarabok tartoznak egy szuperhős kinézetéhez.

A következő foglalkozást meseolvasással kezdtem, hogy éreztessem a gyerekekkel a jó és a rossz fogalmát. A mesét figyelmesen hallgatták, a végén kérdéseket tettem fel, hogy miről is szólt a mese, ki milyen szereplőre emlékszik belőle, ki volt a jó és ki volt a gonosz a mesében. Közösen megbeszéltük a történetet, a gyerekek aktívan válaszoltak a kérdéseimre.

14. ábra. Szerepjáték

15. ábra. Az összecsapás

Az otthon már előre elkészített szuperhős maszkokat szétosztottam a csoportba, a gyerekek önállóan választhattak a tetszés szerint a maszkok közül. Majd szerepjáték keretén belül eljátszottunk egy történetet, amit úgy kezdtünk, hogy kettéosztottuk a csoportot, a „jó és a gonosz” szereplőire. A lányok vállalkoztak a jó csapatban való részvételre, a fiúk pedig a gonoszok táborába szerettek volna tartozni.

A harmadik foglalkozást úgy terveztem, hogy az elkészített saját képregényt beviszem az óvodába és együtt nézegetjük a gyerekekkel, ezáltal felelevenítjük a foglalkozások által szerzett emlékeket, élményeket.

A vegyes csoportban nehézséget jelentett a rajzfoglalkozás, nem mindenki szerette volna, kiszínezni rajzait van, aki még a firkakorszakát éli. Azonban ennél nagyobb lelkesedéssel kapcsolódtak be a szerepjátékba. Örömmel válogattak a színes változatos szuperhős maszkok közül, sokan szerették volna megtartani és haza vinni őket. Nagyon jó volt látni, azt hogy mennyire örültek, annak hogy ők együtt életre kelthették a képregényekben megismert szuperhősöket, és ezáltal játszhattak el egy történetet. A vegyes korcsoportban a gyerekek kevés ismerettel rendelkeztek a szuperhősöket illetően, ezért játékos módon bővítettem ismereteiket. Én is úgy láttam, hogy a gyerekek is nagyon jól érezték magukat a foglalkozások közben, egy igazi élmény volt számukra.

FOGLALKOZÁSTERV

Az óvodapedagógus neve: Szanyi Violetta

A foglalkozás időpontja: 2021. október 12. – október 14.

A foglalkozás helyszíne: Téglási óvoda.

Csoport: Nagycsoport.

Az óvodai csoport létszáma: 12 fő.

A tevékenység típusa: Új ismeretek feldolgozása.

A tevékenység témája: Képregények és szereplőik, szuperhősök.

A Foglalkozásterv célja: a gyerekek megismertetése a képes regényekkel, szuperhősökkel, mint szereplőkkel. Vizuális képességek fejlesztése, szókinccs-gyárapítás, beszéd-készség fejlesztés, képzelet fejlesztése.

Munkaforma: egyéni és csoportmunka.

Nevelési feladatok: az esztétikai érzék alakítása, az együttműködési képesség fejlesztése, önállóságra nevelés nagycsoportosoknál.

Képesség és készségfejlesztés: fantázia, figyelem fejlesztése, formák alakítása, továbbfejlesztése, az arány, a forma, színérzék fejlesztése, kommunikációs képesség fejlesztése.

Az alkalmazott módszerek, eljárások: Bemutatás, beszélgetés, gyakorlás, megfigyelés, értékelés (pozitív megerősítés).

Eszközök: Szemléltető eszközök (képregények), A4-es papírra kinyomtatott képregény, ceruza, álarcok, jelmezek.

Foglalkozás megszervezése:

A gyakorlati rész megvalósítására második helyszínnek a Téglási óvodát választottam. Az óvodapedagógus és az intézmény többi dolgozója szívesen fogadott, kedvesek és figyelmesek voltak velem szemben. A gyerekek nagy meglepődéssel figyeltek, amikor megérkeztem, láttam mindenkinek a kíváncsiságot a szemében, hogy vajon miért is érkeztem. A Téglási óvodában nagycsoportos gyerekeknek vezettem a vizuális projekt-foglalkozást. A reggeli után szépen mindenki elfoglalta saját helyét a csoportszobában. Első körben bemutatkoztam és elmeséltem milyen témával is készültem a foglalkozásra, a kétnyelvű csoportban először magyar nyelven magyaráztam el a témát, majd ukrán nyelven is megismételtem. Nem volt gond a gyerekekkel, gyorsan megismerkedtünk, és megszerettük egymást. A kislányok voltak többségben a csoportban, így ők nagyobb aktivitást is mutattak, a kis fiúk csendesebbek voltak a foglalkozás alatt.

Bemutattam s elmagyaráztam a képregények kinézetét, külső borító alapján, és belső tulajdonságainak használatát. A képkockák segítségével haladunk, hogy megismerjük a történetszálakat. A szóbuborékokban helyezi el az író a párbeszédet, vagy épp az adott szereplő gondolatait, amit majd csak iskolás korban ismerünk meg, az olvasás elsajátításával.

16. ábra. A képregények bemutatása

A képregény bemutatása után szétosztom a szemléltetőket, hogy a gyerekek önállóan megnézhessék, átlapozhassák őket. Nagy érdeklődést mutattak a nagycsoportos gyerekek a képregények iránt, sok főszereplőt felismertek belőlük, majd a szemléltetők cserélgetésével folytatták a nézelődést. A kis fiúk inkább a férfi szuperhősökhöz vonzódtak, szívesebben nézegették a pókemberes és szupermenes képregényeket.

17. ábra. Képregények nézegetése

Miután a képregények vizsgálatát befejeztük áttérünk a rajzfoglalkozásra. Kiosztom és elmagyarázom a gyerekeknek mi is a feladat. A már meglévő képkockákba az adott szöveghez készítjük a rajzot, hogy elkészüljön a kép-történet. A gyerekek jól fogadták a feladatot, szívesen rajzoltak és színezték ki munkáikat.

Ezt követően közösen megbeszéltük a gyerekekkel miről ismerik fel a szuperhősöket, hogyan is képzelik el őket, mi a véleményük a jó és a rossz fogalmáról, ki milyen szuperhőst ismer, és kik a kedvencek.

18. ábra. K.V. rajza. 5 éves kislány. Pillangót és virágokat ábrázol

Következő foglalkozást meseolvasással indítok, egy népmesét választottam, ami a jó és a gonoszról szól. Majd kérdéseket feltéve közösen megbeszéltük, hogyan értelmezik a mesét, mire emlékeznek belőle. Következő feladat előtt kettéosztottam a csoportot, mindenki önállóan eldönthette hová szeretne tartozni a történetben, amit szerepjáték keretein belül terveztünk meg: „a jó superhősök, vagy a gonosz superhősök” csapatába. Két bátor kisfiú jelentkezett a super gonoszok csapatába, a többiek a jó superhősök táborát erősítették.

19. ábra. Szerepjáték

A szerepjátékra kitalált mesés történet tartalma, hogy a jó szuperhősök szeretnének megtanulni olvasni a képregények által, a gonosz szuperhősök pedig szeretnék őket ebben megakadályozni, mert ők csak játszani szeretnének, és ezáltal zavarni próbálnak a többieknek, hogy ők se olvassanak, hanem inkább csak játszanak.

20. ábra. Az összecsapás

A foglalkozások levezetését fotókkal dokumentáltam, amik alapján elkészíttem a saját képregényünket egy whatman papírra kollázs technikával. A harmadik befejező foglalkozást e-köré szerveztem. Az elkészült képregényt visszaviszem az óvodába és a gyerekekkel együtt nézegetjük, beszélgetünk róla és felelevenítjük a közös élményeket, emlékeket, amit a foglalkozások folyamán átéltünk.

21. ábra. Képregénynézegetése

22. ábra. Szuper személyazonosság felderítése

Élménydús volt a Téglási óvodában való szakmai gyakorlat teljesítése. Véleményem szerint a foglalkozások a megfelelő módszertani követelmények szerint zajlottak le. A foglalkozások keretein belül sikerült létrehoznunk egy olyan mesés szuperhős történetet, amely segítségével eljátszhattunk egy szerepjátékot és életrekelthettük a képregények főszereplőit. Játékos formában ismerkedhettek meg képregény elkészítési folyamatával. A gyerekeknek egy új élményt adott, a foglalkozásokon örömmel és kíváncsisággal vettek részt. Számomra is nagy élmény volt a kicsikkel együtt dolgozva elérni a kitűzött feladatot.

23. ábra, Csoportkép a Tégvási óvodában az elkészült képregénnyel

24. ábra, Csoportkép a Tégvási óvodában

Szerepjáték

Cím: Szuperhősök és szuper gonoszok az óvodában

A történet két csapatról szól, a szuperhősökről és a szuper gonoszokról. Egy nyugodt szép őszi napon a szuperhősök szokás szerint megérkeztek az óvodába, elfoglalták kis helyeiket, majd úgy gondolták most a játék helyett olvasással töltik a napot. Elővették a képregényeket, nyugodtan lapozgatták és a színes képek nézegetése mellett olvasgatni próbálták őket. Most nem a játék volt középpontba, hanem az olvasás megtanulása (elsajátítása).

A szuper gonoszok is megérkeztek az oviba, és rossz szemmel (irigykedve) nézték a szuperhősöket, hogy ők már a képregényeket olvasgatják, amíg ők csak a játékokkal játszanak. Ekkor elgondolkodtak, hogyan is kell ezt megakadályozni, hogy a szuperhősök megtanuljanak olvasni. Kis idő gondolkodás után kitervelték, hogy ellopják a képregényeket a szuperhősöktől, hogy azzal majd meghiúsítsák tanulási tervüket.

A szuperhősök mit sem sejtve eközben, nyugodtan nézegették, olvasgatták a képregényeket, amikor váratlan zajt hallottak a háttérben. Amikor megfordultak, már látták, hogy kik azok, a szuper gonoszok voltak, akik meg akarták akadályozni, hogy megtanuljanak olvasni.

A szuperhősök felvették a harcot a szuper gonoszokkal szemben. Nem hagyták, hogy a szuper gonoszok ellophassák a képregényeket, és úgy voltak vele, hogy ők minden áron meg tanulnak olvasni. A gonoszok látták, hogy a jók többségben vannak, és erősebb képességekkel rendelkeznek. A harc közben egy szuperhős váratlan döntésre szánta el magát, amire senki sem számított...

A szuperhős tudta, hogy a harc nem old meg semmit, és gyorsan cselekedni kell, hogy megmentse társait és a képregényeket. Szuperképességét használva megállította az időt, s amikor mindenki megdermedve állt a csata közepén, a helyzetet kihasználva a középpontba szaladt, visszaállította az időt és így szolt a két csapat felé:

- Miért is ne tanulhatnánk meg olvasni együtt a képregényeket?

A szuper gonoszok kikerekedett szemekkel, megdöbbenve álltak a kérdés hallatán. Szembenéztek a szuperhősökkel, s az egyik gonosztevő így felet:

- Igazad van! Olvashatjuk együtt is, hisz egy óvodába járunk, s mind barátok vagyunk.

A vidámság ott volt mindenki arcán, hisz érezték ez a kibékülés. Megfogták egymás kezét, körbeálltak, és boldogan játszottak egy körjátékot. Így békültek ki a szuperhősök a szuper gonoszokkal. A történet, ha nem ért volna itt véget, akkor a szuperhősök és a szuper gonoszok még most is együtt olvasgatnának az óvodában.

Képregényes foglalkozás terve

Tevékenység/foglalkozás kidolgozása

A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás mentee	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
Szervezés: A szükséges eszközök előkészítése a tevékenység gördülékenysége érdekében (az asztalok összetolása, leterítése)	A gyermekek bevonása az előkészületekbe a gyermekek aktív részvételét segíti.
Motiváció: Átvezetés a játékból az adott tevékenységi formába.	A figyelem a témára összpontosul.
Téma kitérítése: Megismertetjük a gyerekeket a képregényekkel, szereplők, cselekvések. Képregényeket fogunk készíteni. Arány, forma bemutatása, színek megbeszélése.	A célkitűzés rövid, érthető. Tartalmazza a témát és a technikát, segíti a vizuális probléma megértését. A bemutatás elengedhetetlen.
Munka megindítása: Beszélgetés a gyerekekkel a képregényekről, szemléltetés, képregények nézegetése, magyarázása. Beszélgetés a szereplőkről, a cselekvésekről. Kitérünk a szuperhősökre, és megbeszéljük, ki milyen szuperhőst ismer, kinek ki a kedvence, és miért. Mik a szuperhősök jellemzői, hogy néznek ki, milyen feladatot látnak el, milyen szuperképességgel rendelkeznek. Jó kontra rossz szuperhősök.	A véleményalkotás formálása, a kifejezőkészség, a szókinccs fejlesztése.
Képregény készítése a gyerekekkel. Segítségnyújtás, rávezetés, az irányítás során a gyermek egyéni képességeinek, ötleteinek, megnyilvánulásainak figyelembe vétele. A munka elakadása során ötletet adok.	A kérdések személyre szólóak, új ötletek támogatása (pl. önként alakíthatnak 2-es, 3-as csoportokat a közös képkészítéshez). Az óvónői segítségnyújtás folyamatos. A kreativitást hagyom kibontakozni az életkori, egyéni jellemzők figyelembevételével. Az értékelés célja mások munkáinak megbecsülése a saját mellett.
Bármit is alkot a gyermek, pozitív megerősítés alkalmazása a munkája iránt.	Egyéni megoldások bemutatása a csoport számára.
Szuperhős álarcok, jelmezek készítése, drámajáték előadása.	Kreativitás kibontakozása, beszédkészség fejlesztése, Szókinccs gyarapítás.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatom elkészítésének, már a téma felépítése során is alapvetően két célja volt: az egyik, hogy bemutassam, a képregények formai alapját, valamint, hogy hogyan is alakulnak ki a képes történetek.

A munkám során megtanultam, hogy a képregény egy olyan művészeti ág, ami az irodalom és képzőművészet vegyítéséből jött létre, ahogy a neve is írja képes – regény. Ezek legtöbb esetben olyan rövid történetek, ahol az eseményeket sorozatokban ábrázolt rajzok és szövegbuborékokba írt mondatok és szavak közvetítik az olvasó felé.

Munkám kapcsán kitértem a magyar képregényekre is. A magyar képregény legfontosabb előfutára Jankó János, aki Jókai Mór mellett dolgozott az Üstökösnél. Itt jelentek meg az első, főként Wilhelm Busch és a Fliegende Blätter által ihletett képtörténetei. Egyesek mai szemmel is képregénynek tekinthetők, mások még közelebb állnak az illusztrált szöveghez - a határ nem mindig éles. Hogy mi is a képregény pontosan a képregény elmélet írja le, ami arról szól, hogy az információt, legyen az kép vagy szöveg összekapcsolva, képkockák közötti átmenetet kiegészítve olvassuk, így áll össze az olvasó számára egy ötlet érthető történeté.

Mivel a gyerekek által leggyakrabban nézett és fogyasztott média tartalom a rajzfilm és animáció így számomra is előnyös volt ezzel a témával foglalkoznom. A témám egy projekt munka keretein belül több foglalkozáson keresztül dolgoztam fel. Egy önálló foglalkozást készítettünk, ennek bemutatása, kipróbálása, megbizonyosodás arról, hogy ez mennyire működik, milyen nehézségekbe ütközik.

A képregény egy képes irodalmi műfaj, ami az oktatásban az olvasásra nevelésben egy fontos eszköz lehet. Népszerűsítése és a célja ennek a feladatnak, és a gyakorlati tevékenység kipróbálása, megvalósítása.

Gyakorlati tevékenységem elkészítésénél az volt a célom, hogy bemutassam, hogyan lehet az óvoda keretein belül megvalósítani a képregények megismertetését, készítését, továbbá miképpen lehet a gyerekeket bevezetni a szuperhősök csodálatos világába. A gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve terveztem meg a foglalkozásokat, emellett fontosnak tartottam, hogy olyan formában tudjam bemutatni a képregényeket, hogy az az óvodás korú gyerekeknek érdekes és figyelemfelkeltő legyen. A gyerekekkel megszerettessem a képregényeket, és felkeltsem bennük az figyelmet az olvasástanulás fontosságára. Játékos formában adjam át nekik a képregényekben lejátszódó szituációkat. Saját nézőpontjukból tudják megkülönböztetni a történetszálakat.

A képregény műfajában rengeteg lehetőség rejlik. Sokszor jogosan bírált műfaj, mégis hogyan használhatjuk fel ezt a képes kifejezési formát az oktatásban, ismeretterjesztésben és nem utolsó sorban az igényes szórakoztatásban. Olyan kérdéseket vet fel a mára óriássá nőtt képregénykultusz, amire rájöttem, hogy sokan keresik a választ a jelen korban is. Szakdolgozatom készítése közben érdekes volt megismerni háttérinformációkat arról a dologról, amit gyerekekkoromban oly nagyon szerettem. Felnőtt fejjel látom, hogy mennyi nyitott kérdés áll még előttem, amihez Stan Lee, a Marvel képregénybirodalom atyjának mottóját megfogadva "Excelsior", megyek előre és folytatom tovább a képregények világának mélyebb megismerését...

РЕЗЮМЕ

Підготовка моєї дисертації, вже під час структури теми, мала в основному дві цілі: одна - представити формальну основу коміксів і те, як розвиваються живописні історії.

В ході своєї роботи я дізнався, що комікс - це галузь мистецтва, яка походить із суміші літератури та образотворчого мистецтва, як впливає з назви - роман. У більшості випадків це короткі історії, де події передаються читачеві за допомогою малюнків, представлених послідовно, та речень та слів, написаних мовними бульбашками.

У зв'язку зі своєю роботою, я окремо торкнулася й угорських розповідей у малюнках -коміксів. Головними попередниками угорських коміксів були Янош Янко (Jankó János), який працював поряд з Мор Йокаї (Jókai Mór) у редакції «Уштекеш» (Üstökös). Тут з'явилися перші історії у малюнках, які були надихнуті Вільгельмом Буш (Wilhelm Busch) та «ФлігендеБлеттер» (Fliegende Blätter). Деякі з них і понині можуть вважатися коміксами, інші ближче стоять до ілюстрованого тексту – їх межа не завжди чітка.Що таке комікс точно сформульовано в теорії коміксів, де сказано, що інформація, зокрема це стосується як графіки, так і тексту, подається у вигляді послідовності малюнків з коротким текстами, які створюють певну зв'язну розповідь, яка таким чином для читача складається в єдине ціле й стає зрозумілою ідея історії.

Оскільки найчастіше перегляданий та споживаний медіа-вміст дітьми є мультфільми та анімація, мені також було корисно зайнятися цією темою. Я працював над своєю темою протягом декількох сесій в рамках проектної роботи. Ми зробили незалежну сесію, щоб представити її, випробувати, переконатись, як це працює та з якими труднощами стикається.

Комікс - це живописний літературний жанр, який може бути важливим інструментом у навчанні для читання. Його популяризація та мета - перевірка та реалізація практичної діяльності.

VI. Irodalomjegyzék

Bergendi Rita: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig.

Letöltés helye: <http://aktivitas-tiszk.hu/elearning/711.htm>

[Letöltés ideje: 2019.11.05.]

Bodor András: Traianus emlékoszlopa.

Letöltés helye:

http://epa.oszk.hu/00400/00458/00373/pdf/Korunk_EPA00458_1968_01_039-047.pdf

[Letöltés ideje: 2019.11.05.]

Bohus Alla (Богуш Алла Михайлівна) (2014): «Оберіг» Програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років, Тернопіль «Мандрівець».

Bohus Alla (Богуш Алла Михайлівна) (2015): Світ дитинства, Тернопіль «Мандрівець».

Cartoni Online – Szuperhősök, Denevérember.

Megtekintés helye: <https://www.cartonionline.com/hu/karakterek/batman01.htm>

Császár Tamás (2014): A miféle karikatúra, kArton. Karikatúra és Képregény Múzeum Alapítvány, Budapest.

Devecseri Gábor (1972): Homérosz, Íliász. Magyar Helikon Kiadó, Budapest.

Dunai Tamás (2007): Képregény Magyarországon. Médiakutató.

Megtekintés helye:

https://mediakutato.hu/cikk/2007_01_tavasz/02_kepregeny_magyarorszagon

[Megtekintés ideje: 2019.11.05.]

Dunai Tamás (2013): Képregény: kép és regény? In: Studia Litteraria.

Letöltés helye: <https://ojs.lib.unideb.hu/studia/article/view/4022/3889>

[Letöltés ideje: 2020.10.14.]

Eszesek.eoldal – Az Iliász és Odüsszeia embereszménye, 2012.

Megteintés helye: <https://eszesek.eoldal.hu/cikkek/irodalom/1.-az-iliasz-es-odusszeia-embereszmenye.html>

[Megtekintés ideje: 2020.04.10.]

Falus Róbert (2005): Az antik világ irodalmi. Neumann Kht. Budapest.

Gaál Tamás (2016): Superman megálmodója. Kultúra, Irodalom.

Megtekintés helye: <https://cultura.hu/kultura/superman-megalmodoja/>

[Megtekintés ideje: 2021.04.15.]

Gácsi Zalán (2018): Szuperhősökbeutató.

Megtekintés helye: <https://gacsizalan.blogspot.com/>

[Megtekintés ideje: 2021.03.03.]

Goncsarenko Alla - Datlenko Natália (Гончаренко Алла Миколаївна – Дятленко Наталія Михайлівна) (2014): Стежина, МОН, Київ.

Thuróczy Gergely (2014): Élclapokmostohagyermek, Jankó János és a magyar képregény kezdetei a Bolond Miskában. ВТМ, Budapest,.

Letöltés helye: http://epa.oszk.hu/02100/02120/00039/pdf/EPA02120_tbm_2014_39_249-276.pdf

[Letöltés ideje: 2019.03.20.]

Kaluszka Luboméra (Калуська Любомира Василівна) (2014): Соняшник, Тернопіль «Мандрівець».

Jerome Schmidt (2006): Hervé Martin Delpierre: Manga. Józsoveg Műhely Kiadó.

Kertész Sándor (1991): Szuperhősök Magyarországon. Semic Interprint.

Kiss Gábor (2016): Képregény, a „kilencedik művészet”. Budapest.

Kiss Ferenc (2005): A képregény születése és halála Magyarországon. In: Online Beszélő, Kultúra.

Megtekintés helye: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-kepregeny-szueletese-es-halala-magyarorszagon>

[Megtekintés ideje: 2021. 04.12.]

Копонко Олена (Копонко Олена Леонтиївн) (2014): Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ.

Lacza Tihamér (2004): Az ókor emlékezete – A sziklarajzoktól az ábécéig. Lilium Aurum, Dunaszerdahely.

Maksa Gyula (2007): Mediativitás, médiumidentitás, „képregény”. Debrecen.

Múlt-kor (2016): Történelmi magazin – Egy csúnyácska, foghíjas, kopasz kisfiúval kezdődött a képregények története. Múlt-kor, Történelmi magazin.

Letöltés helye: <https://m.mult-kor.hu/egy-csunyaacska-foghijas-kopasz-kisfiuval-kezdodott-a-kepregenyek-tortenete-20161018>

[Utolsó megtekintés: 2020.04.25.]

Nagy civilizációk (2019): Ókori Görögök. Kossuth Kiadó.

Nagy Csilla (2008): Keleti képviselő Magyarországon, avagy a magyar manga. In: Művészet és Gondolat, Kalligram folyóirat.

Megtekintés helye: <http://www.kalligramoz.eu/Kalligram/Archivum/2008/XVII.-evf.-2008.-januar-Az-uj-Noe/Mangenezis>

[Megtekintés ideje: 2021.04.20.]

Nagy Zoltán (1934): A magyar litográfia története a XIX. században. Budapest.

Megtekintés helye: <https://mek.oszk.hu/08400/08414/08414.htm>

[Megtekintés ideje: 2020.03.11.]

Napikönyv (2017): Képregény.

Megtekintés helye: <http://www.napikonyv.com/konyvkritika/2017/07/11/kepregeny/>

[Megtekintés ideje: 2021.04.12.]

Nyolcezer (2019): Traianus oszlopától Amerika Kapitányig.

Letöltés helye:

http://nyolcezer.hu/cikk/kultura/2019/05/17/traianus_oszlopato_l_amerikai_kapitanyig.

[Letöltés ideje: 2019.10.10.]

Olivér Csepella (2017): A nyugat és a zombik képregény első kötet: Tragédia.

Corvina, Budapest.

Palkovics Brigitta Éva (2018): Képtelen képregénytörténet. Magyar könyvszemle.

Letöltés helye: http://real.mtak.hu/120472/1/Palkovics_B_2018_4.pdf

[Letöltés ideje: 2021.04.10.]

Sites – A Marvel Comics Története.

Megtekintés helye: <https://sites.google.com/site/marvel987123/a-marvel-comics-toertenete>

[Megtekintés ideje: 2021.04.15.]

Szabó László (2013): A DC Comics története.

Megtekintés helye: https://people.inf.elte.hu/szlaai/dc_comics.html

[Megtekintés ideje: 2021.04.15]

Szabó Zoltán Ádám (2013): A magyar képregény és az önkifejezés. Szépirodalmi Figyelő.

Szűcs Gergely (2015): A piacra szabott szuperhős. Budapest.

Tim Merrison (1990): Comics and magazines (Medaia story). Wayland.

Utoszo.wordpress – Manga kisokos: ezt kell tudni a japán képregényekről!

Megtekintés helye: <https://utoszo.wordpress.com/2019/03/13/manga-kisokos-ezt-kell-tudni-a-japan-kepregenyekrol/>

[Megtekintés ideje: 2021.04.10]

Varró Attila (2009): Kult-comics, Válogatott képregényes írások. Budapest.

Vigh Szilvia Zelina (2013): Képregények szerkesztése és digitális nyomtatása.

Kecskemét.

VI.1. Ábrajegyek

1. **Ábra.** Bölény ábrázolása a Lascaux-barlang falán.....7
Letöltés helye: <https://ntf.hu/wp-content/uploads/2018/03/2-lascaux-cave-drawing-143bbe7dd5476229878.jpg>
Letöltés ideje: 2018. 10. 01.
2. **Ábra.** Halottak Könyve, Ozirisz 7
Letöltés helye: <https://www.televizio.sk/2018/11/nyolc-konyv-a-halalrol/>
Letöltés ideje: 2018. 10. 01.
3. **Ábra.** Traianus oszlopa 8
Letöltés helye:
<https://i.pinimg.com/originals/b0/84/49/b084490312833eb1e7781984abe23365.jpg>
Letöltés ideje: 2018. 10. 15.
4. **Ábra.** Istar-kapu 8
Letöltés helye: https://arabisztika.blog.hu/2020/05/30/az_istar-kapu_irak
Letöltés ideje: 2018. 10. 16.
5. **Ábra.** Bayeux-i kárpit 9
Letöltés helye: https://multkor.hu/20121119_megse_szonyeg_a_bayeuxi_karpit
Letöltés ideje: 2018. 11. 08.
6. **Ábra.** Egy pokoli pápista összeesküvés igaz története (1682)10
Letöltés helye:
https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A9preg%C3%A9ny#/media/F%C3%A1jl:A_True_Narrative_of_the_Horrid_Hellish_Popish-Plot_2.jpg
Letöltés ideje: 2018. 11. 19.
7. **Ábra.** A svájci Rodolphe Töpffer 1830 környékén megjelent szkeccs-sorozatai ...11
Letöltés helye: <http://kepregenytar.blogspot.com/2014/03/a-kepregeny-szuletese-es-halala.html>
Letöltés ideje: 2019. 01. 21.
8. **Ábra.** Wilhelm Busch készítésével Max és Móric humoros képregény részlet 12
Letöltés helye: <http://kepregenytar.blogspot.com/2014/03/>
Letöltés ideje: 2019. 01. 28.
9. **Ábra.** Az üstökös hetilap21

Letöltés helye: <https://axioart.com/tetel/jokai-mor-az-ustokos-humoristico-belletristicus-hetilap->

Letöltés ideje: 2020. 12. 12.

10. Ábra. Marvel vs DC29

Letöltés helye: <https://www.slideshare.net/prachiN3/marvel-vs-dc-115784276>

Letöltés ideje: 2021. 03. 25.

11. Ábra. Képregény bemutatása47

12. Ábra. Rajz foglalkozás47

13. Ábra. É.D. rajza, 4 éves kisfiú48

14. Ábra. Szerepjáték49

15. Ábra. Az összecsapás49

16. Ábra. A képregény bemutatása51

17. Ábra. Képregények nézegetése51

18. Ábra. K.V. rajza. 5 éves kislány. Pillangót és virágokat ábrázol52

19. Ábra. Szerepjáték53

20. Ábra. Az összecsapás53

21. Ábra. Képregény nézegetése54

22. Ábra. Szuper személyazonosság felismerése54

23. Ábra. Csoportkép a Téglási óvodában, az elkészült képregénnyel55

24. Ábra. Csoportkép a Téglási óvodában..... 55

VI.2. Hivatkozáslista

1. *Dunai Tamás*: Képregény: kép és regény? [1. oldal]
2. Szatirikus – gyúnyos (latin eredetű szó)
3. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig
4. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig
5. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika Kapitányig
6. Múlt-kor: Történelmi magazin – Egy csúnyácska, foghíjas, kopasz kisfiúval kezdődött a képregények története.
7. *Jerome Schmidt-Hervé Martin Delpierre*: Manga
8. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig
9. *Bergendi Rita*: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig, [1. oldal]
10. *Bergendi Rita*: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig, [20. oldal]
11. *Bodor András*: Traianus emlékoszlopa
12. *Lacza Tihamér*: Az ókor emlékezete – A sziklarajzoktól az ábécéig
13. *Bergendi Rita*: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig [29. old.]
14. *Bergendi Rita*: Művészettörténet a kezdetektől az ókor végéig [29. old.]
15. Nyolcezer - Traianus oszlopától Amerikai Kapitányig
16. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerikai Kapitányig
17. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerikai Kapitányig
18. *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon
19. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig
20. Kertész Sándor: Szuperhősök Magyarországon, Semic Interprint, 1991.
21. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig
22. Nagy Zoltán – A magyar litofráfia története a XIX. században, Budapest, 1934.
23. *Vigh Szilvia Zelina*: Képregények szerkesztése és digitális nyomtatása
24. *Szabó Zalán Ádám*: A magyar képregény és az önkifejezés [36.old.]
25. Nyolcezer – Traianus oszlopától Amerika kapitányig
26. Múlt-kör Történelmi magazin – Egy csúnya foghíjas, kopasz kisfiúval kezdődött a képregények története, 2016.
27. *Olivér Csepella*: A nyugat és a zombik képregény első kötet: Tragédia
28. *Palkovics Brigitta Éva*: Képtelen képregénytörténet [449. oldal]
29. *Olivér Csepella*: A nyugat és a zombik képregény első kötet: Tragédia
30. *Olivér Csepella*: A nyugat és a zombik képregény első kötet: Tragédia
31. *Császár Tamás*: A miféle karikatúra [10. oldal]
32. *Császár Tamás*: A miféle karikatúra [12. oldal]
33. *Császár Tamás*: A miféle karikatúra [16. oldal]
34. Jérôme Schmidt – Hervé Martin Delpierre: *Manga*. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest, 2006.
35. Maksa Gyula: *A „képregény” vagy „rajzolt irodalom” médiuma és a magyar kultúra*. Alföld, 2006/12., 78.
36. Utoszo.wordpress – Manga kisokos: ezt kell tudni a japán képregényekről
37. Utoszo.wordpress – Manga kisokos: ezt kell tudni a japán képregényekről
38. Vágvölgyi B. András: *Tokyo Underground*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2000.
39. Kálovics Dalma – Solti Antal: *Manga Charta*. wan2 magazin, 2007/május, 56.
40. Gózon Eszter – *Könyvismeret. Varró Attila: Kult-comics, Válogatott képregényes írások*. Budapest, 2009.
41. Nagy Csilla: *Mangenezis. Keleti képviselő Magyarországon, avagy a magyar manga*. Képzőművészeti Alap – Gondolat – Kalligram, 2008. Január.
42. *Varró Attila*: Kult-comics. Válogatott képregényes írások. Budapest, Mozinet-könyvek, 2007.
43. *Kálovics Dalma* – Solti Antal: Manga Charta, wan2 magazin, 2007/május, 56.
44. *Varró Attila*: Cult-comics. Mozinet KFT, 2007.
45. *Varró Attila*: Cult-comics. Mozinet KFT, 2007.
46. Trivialitás – közönséges
47. *Dunai Tamás*: Képregény Magyarországon
48. *Dunai Tamás*: Képregény Magyarországon
49. *Kiss Gábor*: Képregény, a „kilencedik művészet”
50. *Kiss Gábor*: Képregény, a „kilencedik művészet”
51. *Kiss Gábor*: Képregény, a „kilencedik művészet”
52. *Kiss Ferenc*: A képregények születése és halála Magyarországon

53. *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon
54. *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon
55. *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon
56. *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon
57. *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon
58. *Kiss Ferenc*: A képregény születése és halála Magyarországon
59. *Thuróczy Gergely*: Élclapok Mostohagyermek [1. oldal]
60. *Thuróczy Gergely*: Élclapok Mostohagyermek [2. oldal]
61. *Thuróczy Gergely*: Élclapok Mostohagyermek [1. oldal]
62. *Kiss Gábor*: Képregény, a „kilencedik művészet” [23.old.]
63. *Falus Róbert*: Az antik világ irodalmi, Budapest, 1976
64. *Devecseri Gábor*: Homérosz, Íliász
65. Nagy civilizációk – Ókori Görögök, Kossuth Kiadó, 2019
66. Irodalom – 1. Az Iliász és Odüsszeia embereszménye 2012.10.23.
67. HSK Productions – A legjobb szuperhős filmzenék
68. Lévi -Strauss, Claude. *MythandMeaning*. 1978. London, Routledge, 2001. 17. o.
69. *Roland Barthes*: Introduction to the Structural Analysis of Narratives. Image, Music, Text. New York, Hill
70. *Szűcs Gergely György*: A piacra szabott szuperhős 2015.
71. *Betty Kaklamanidou*: The Mythos of Patriarchy in the X-men Films. In: Richard Gray II. – Betty
72. *Harriet Hawkins*: Classics and Trash. Toronto, University of Toronto Press, 1990.
73. https://dc.fandom.com/wiki/Wonder_Woman, 2019.11.04.
74. *Szűcs Gergely György*: A piacra szabott szuperhős, Budapest, 2015.
75. *Laura Mulvey*: Visual and Other Pleasures. London, Macmillan, 1989
76. *Stephanie Mencimer*: „Violent Femmes”, Washington Monthly, <http://www.washingtonmonthly.com/features/2001/0109.mencimer.html>, 2019.11.04.
77. Side-kick – pajtás, jó barát.
78. *Szűcs Gergely György*: A piacra szabott szuperhős, Budapest, 2015.
79. Deduktív- magyarázó
80. Cartoononline - Batman
81. *Szabó László*: A DC Comics története – Az első szuperhős
82. *Amerika Kapitány története* <http://users.atw.hu/mugen88/Chars/Amerika%20C.htm>
83. *Gácsi Zalán* – Szuperhősbemutató: *Wonder Woman*
84. *Gácsi Zalán* – Szuperhősbemutató: *Pókember*
85. *Gácsi Zalán* – Szuperhősbemutató
86. *Szabó László*: A DC Comics története, 2013.
87. *Szabó László*: A DC Comics története, 2013.
88. *Kilencedik.hu* – Képregény: A DC Comics története, 2012.
89. Pénzforgalmi – forgalom, mely szerint valamely helyen kisebb nagyobb összeg pénz adás-vevés által kézzől kézre járt.
90. *Kilencedik.hu* – Képregény: A DC Comics története, 2012.
91. *Gaál Tamás*: Szuperman megálmodója. Kultúra, Irodalom, 2016.
92. *Szabó László*: A DC Comics története, 2013.
93. *Kilencedik.hu* – Képregény: A DC Comics története, 2012.
94. Sites.com – A Marvel Comics Története
95. Sites.com – A Marvel Comics Története
96. Sites.com – A Marvel Comics Története
97. Sites.com – A Marvel Comics Története
98. Sites.com – A Marvel Comics Története
99. Sites.com – A Marvel Comics Története
100. Sites.com – A Marvel Comics Története
101. *Kiss Gábor*: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [10.old.]
102. *Kiss Gábor*: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [6.old.]
103. *Kiss Gábor*: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [7.old.]
104. *Kiss Gábor*: *Képregény, a „kilencedik művészet”* [7.old.]
- 105.444: Képregényelmélet –Szuperhősválság
106. *Tim Merrison*: Comics and magazines (Media story), 1990
107. *Tim Merrison*: Comics and magazines (Media story), 1990
108. *Tim Merrison*: Comics and magazines (Media story), 1990
109. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

110. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
111. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
112. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
113. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
114. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
115. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
116. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
117. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.
118. *О. Л. Кононко*: Я у світі (Світ мистецтва), Міністерством освіти і науки України, Київ, 2014 року.

VI.3. Melléklet

Beleegyező nyilatkozat

Szanyi Violetának hívnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Óvodapedagógia szakos hallgatója vagyok, negyedik évfolyamon. Szakdolgozatom témája a képregények- képes történet-szálak gyakorlati alkalmazása az óvodapedagógiai vizuális nevelésben.

A tervezett tevékenység bemutatása: Ezzel nyilatkozattal szeretném a segítségüket, és beleegyezésüket kérni ahhoz, hogy a szakdolgozatom gyakorlati részét az önkéntes intézményében is levezthessem. Óvodai környezetben, az óvónő felügyeletével rajz foglalkozás keretén belül, majd szerepjáték előadásával vizsgálom a gyerekek viszonyát, amit fotókkal dokumentálnék.

Szemléltetők segítségével mutatnám be a képregényeket a gyerekeknek, illetve elmagyaráznám, hogyan is készülnek. Rajz foglalkozás keretén belül, az általam előkészített képregény képkockákba a gyerekek önállóan elkészítik a történet-szálhoz illő rajzokat. Majd didaktikai játékkal folytatnánk a foglalkozást, ahol felmérném a gyerekek figyelmességét. A közösen megtervezett történetből beöltözős szerepjátékot adnánk elő.

Foglalkozás dokumentálásának formája: A foglalkozásokat fotók készítéseivel dokumentálnám. Munkámban nem jelenne meg a gyermekek teljes neve, csupán keresztnéve és életkora.

A felmerülő kérdéseiket a lenti elérhetőségeken tehetik fel.

Tisztelettel, Szanyi Violetta.

Mobil: +380997692444

E-mail: szanyi.violetta.bl17op@kmf.org.ua

Oktatási intézmény neve: *Palágykomoróci Mesevár Óvoda*

Óvoda címe: *Palágykomoróce, Győzelem út 13.*

Óvodaigazgató neve és aláírása:

Penyák Éva

Stécs

2020.10.06.

Beleegyző nyilatkozat

Szanyi Violetának hívnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Óvodapedagógia szakos hallgatója vagyok, negyedik évfolyamon. Szakdolgozatom témája a képregények- képes történet-szálak gyakorlati alkalmazása az óvodapedagógiai vizuális nevelésben.

A tervezett tevékenység bemutatása: Ezzel nyilatkozattal szeretném a segítségüket, és beleegyzésüket kérni ahhoz, hogy a szakdolgozatom gyakorlati részét az önök intézményében is levezthessem. Óvodai környezetben, az óvónő felügyeletével rajz foglalkozás keretén belül, majd szerepjáték előadásával vizsgálnám a gyerekek viszonyát, amit fotókkal dokumentálnák.

Szemléltetők segítségével mutatnám be a képregényeket a gyerekeknek, illetve elmagyaráznám, hogyan is készülnek. Rajz foglalkozás keretén belül, az általam előkészített képregény képkockákba a gyerekek önállóan elkészítik a történet-szálhoz illő rajzokat. Majd didaktikai játékkal folytatnánk a foglalkozást, ahol felmérném a gyerekek figyelmességét. A közösen megtervezett történetből beöltözös szerepjátékot adnánk elő.

Foglalkozás dokumentálásának formája: A foglalkozásokat fotók készítésevek dokumentálnám. Munkámban nem jelenne meg a gyermekek teljes neve, csupán keresztnéve és életkora.

A felmerülő kérdéseiket a lenti elérhetőségeken tehetik fel.

Tisztelettel, Szanyi Violetta.

Mobil: +380997692444

E-mail: szanyi.violetta.bl17op@kmf.org.ua

Oktatási intézmény neve: *Téglás óvoda*
Óvoda Címe: *Téglás, Széchenyi út 8.*
Óvodaigazgató neve és aláírása: *Horvács Tímea*

Horvács

Завідувачу кафедри
Біда Олена Анатоліївна
доктор пед. наук, професор

здобувача вищої освіти
Сани Віолетта Стефанівна
Дошкільна освіта
IV курс

(ПІБ студента, спеціальність,
курс)

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомена.

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлена та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

28.05.2021.

Дата

Підпис

Bida Ilona

tanszékvezetőnek

**Szanyi Violetta,
Óvodapedagógiai,
IV. évfolyam**

(hallgató teljes neve, szak, évfolyam)

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

28.08.2021.

Dátum

Alíráás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

Дата перевірки:
18.05.2021 23:30:11 EEST

Дата звіту:
19.05.2021 10:07:25 EEST

ID перевірки:
1007919269

Тип перевірки:
Doc vs Internet

ID користувача:
100006701

Назва документа: Szanyi Violetta

Кількість сторінок: 52 Кількість слів: 14797 Кількість символів: 109750 Розмір файлу: 773.02 KB ID файлу: 1008010772

9.27% Схожість

Найбільша схожість: 2.53% з Інтернет-джерелом (<https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A9preg%C3%A9ny>)

9.27% Джерела з Інтернету

79

Сторінка 54

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел